

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
KRIMINĀLTIESISKO ZINĀTŅU KATEDRA

**ORGANIZĒTA GRUPA KĀ VIENA NO DALĪBAS
FORMĀM**

BAKALaura DARBS

Autors: **Karīna Cvetkova**
Studenta apliecības Nr.: kc15030
Darba vadītājs: lektore Evija Vīnkalna

RĪGA 2018

ANOTĀCIJA

Bakalaura darba temats ir “Organizēta grupa kā viena no dalības formām”. Problēma ir tā, ka praksē ir vērojamas grūtības precīzā dalības formu norobežošana, īpaši, ja ir jānošķir divas tādas dalības formas kā personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās un organizēta grupa.

Darba mērķi ir pētīt un analizēt organizētas grupas būtību, ņemot vērā šī krimināltiesību institūta vēsturisko attīstību Latvijas krimināltiesībās, kā arī atrast iespējamo risinājumu nepilnību novēršanai.

Mērķa sasniegšanai tika izvirzīti šādi uzdevumi: aplūkot regulējumu, kāds bija spēkā 20.gadsimtā Latvijas teritorijā un salīdzināt ar regulējumu, kāds pastāv mūsdienās attiecībā uz organizētu grupu Krimināllikumā un arī ārvalstīs, apskatīt tiesu praksi šajā jautājumā.

Darba gaitā tika izstrādāti priekšlikumi organizētas grupas tiesību institūta pilnveidei, lai sekmētu vieglāku tās norobežošanu gan no citām dalības formām, gan arī no līdzdalības institūta.

Atslēgvārdi: organizēta grupa, iepriekšēja vienošanās, pienākumu sadale, norobežošana, dalība.

ANNOTATION

The theme of the bachelor thesis is “Organized group as one of participation forms”. The problem is that in practice there might be certain difficulties in delineation of those forms of participation, especially if it is necessary to distinguish the two forms of participation such as a group of persons by prior agreement and organized group.

Thesis objectives are to study and analyze organised groups, taking into account the historical development of such institute, as well as to find possible solutions for correcting deficiencies.

The objective of the work was to fulfil the following tasks: to look at the framework that was in effect in the territory of Latvia in the 20th century and to compare it with, what exists today and how the organised group is defined in the Criminal Law of Latvia and also viewed abroad, examine Court practices in this regard.

There are offered several solutions to facilitate easier separation organized groups from other forms of participation.

Keywords: organized group, prior agreement, division of responsibilities, segregation, participation.

SATURS

IEVADS	5
1. ORGANIZĒTAS GRUPAS JĒDZIENA ĢENĒZE LATVIJAS TIESĪBĀS 20.GADSIMTĀ UN MŪSDIENĀS	6
1.1. 1903.gada Sodū likumi	6
1.2. Sodū likumi.....	8
1.3. KPFSR kriminālkodekss.....	10
1.4. Latvijas PSR kriminālkodekss	10
1.5. Latvijas kriminālkodekss	12
1.6. Krimināllikums	13
2. DALĪBAS UN ORGANIZĒTAS GRUPAS JĒDZIENS	15
2.1. Dalība noziedzīgā nodarījumā	15
2.2. Organizētas grupas jēdziens.....	19
3. ORGANIZĒTAS GRUPAS NOROBEŽOŠANA NO CITĀM DALĪBAS FORMĀM UN LĪDZDALĪBAS.....	28
3.1. Organizētas grupas norobežošana no grupas bez iepriekšējas vienošanās	28
3.2. Organizētas grupas norobežošana no personu grupas pēc iepriekšējas vienošanās	29
3.3. Organizētas grupas norobežošana no bandas.....	32
3.4. Organizētas grupas norobežošana no noziedzīgas organizācijas.....	33
3.5. Līdzdalības nošķiršana no organizētas grupas	33
4. ORGANIZĒTAS GRUPAS IZPRATNE ĀRVALSTU REGULĒJUMĀ	37
4.1. Organizēta grupa Krievijas Federācijas kriminālkodeksā	37
4.2. Organizēta grupa Vācijas Federatīvās Republikas kriminālkodeksā.....	39
4.3. Organizēta grupa Lietuvas kriminālkodeksā	40
4.4. Organizēta grupa Spānijas kriminālkodeksā.....	41
4.5. Organizēta grupa Dienvidkorejas kriminālkodeksā.....	41
KOPSAVILKUMS	43
IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS.....	45

IEVADS

Noziedzīgi nodarījumi, kuri ir izdarīti dalībā vienmēr bija, ir un būs vērtējami kā smagāki nodarījumi, salīdzinot ar vienas personas individuālo noziedzīgo nodarījumu, jo gan organizētības ziņā, gan arī personu skaita ziņā noziedzīgu nodarījumu ir iespējams veikt daudz ātrāk un kvalitatīvāk.

Bakalaura darba temata aktualitāte tiek pamatota ar to, ka ņemot vērā pēdējo piecu gadu statistiku, no 52 772 noziedzīgus nodarījumus izdarījušo personu skaita 6141 ir bijušas personas, kuras ir izdarījušas tos noziedzīgas grupas sastāvā. Tie ir gandrīz 12% (statistikas dati ir ņemti no Centrālās statistikas pārvaldes mājaslapas). Tātad, kaut arī dati neliecina par to, ka organizēta noziedzība Latvijā ir ļoti bieži sastopama, tomēr tā ir pietiekami bīstama.

Darba mērķis ir gūt vispārēju ieskatu par organizētas grupas jēdzienu, tā ģenēzi Latvijas teritorijā pastāvējušajos tiesiskajos regulējumos, kā arī mūsdienu spēkā esošajā Krimināllikuma regulējumā. Konstatēt šī tiesību institūta norobežošanas kritērijus no citiem Latvijas krimināltiesībās pastāvošiem tiesību institūtiem, kuru izpratne ir saistīta ar vairāku personu piedalīšanos noziedzīga nodarījuma sastāva realizēšanā. Būtiski ir arī atrast risinājumu organizētas grupas institūta problēmjautājumiem, lai turpmāk tas varētu sekmēt tā veiksmīgāku norobežošanu un pilnveidi.

Problēmjautājumi ir esošās grūtības pareizā dalības formu norobežošanā, kā arī organizētas grupas dalībnieka norobežošanā no līdzdalībnieka.

Lai sekmīgāk sasniegtu autores noteiktos darba mērķus, ir nepieciešams:

- 1) izpētīt normatīvo regulējumu, kas saistīts ar organizētu grupu kā tiesību institūtu;
- 2) pētīt un analizēt juridisko literatūru, kura skar organizētas grupas jautājumu;
- 3) pētīt Latvijas tiesu praksi saistībā ar organizētas grupas sastāvā veiktajiem noziegumiem;
- 4) pētīt un analizēt ārvalstu regulējumu saistībā ar organizētu grupu.

Darba gaitā autore izmantos šādas pētniecības metodes:

- 1) Vēsturiskā metode – izpētot organizētas grupas jēdziena vēsturisko attīstību un tā regulējumu normatīvajos aktos Latvijas teritorijā 20.gadsimta ietvaros;
- 2) Salīdzinošā metode – salīdzinot Latvijas, ārvalstu un starptautisko organizētas grupas jēdzienu un tā regulējumu;
- 3) Analītiskā metode – analizējot organizētas grupas jēdzienu, tā nepilnības un iespējamās pilnveidošanas iespējas;
- 4) Induktīvā metode – izpaužas secinājumu un atziņu veidā, sniedzot ieteikumus normatīvā regulējuma uzlabošanai.

1. ORGANIZĒTAS GRUPAS JĒDZIENA ĢENĒZE LATVIJAS TIESĪBĀS 20.GADSIMTĀ UN MŪSDIENĀS

Organizēta grupa mūsdienās ir saprotama kā viena no dalības formām, tomēr šāds jēdziens Latvijas teritorijā esošajās tiesībās nav pastāvējis vienmēr.

Autore šajā nodaļā veiks sešu normatīvo aktu apskati un dziļāku izpēti saistībā ar organizētas grupas jēdziena attīstību Latvijas teritorijā tā laika spēkā bijušajos normatīvajos aktos 20.gadsimta periodā, kā arī tagad spēkā esošajā Krimināllikumā. Sīkāk tiks apskatīti 1903.Sodu likumi [turpmāk tekstā- SL], 1933.gada Sodu likums (saukts arī par Latvijas Sodu likumu) [turpmāk tekstā- LSL], 1926.gada Krievijas Padomju Federatīvās Sociālistiskās Republikas kriminālkodekss [turpmāk tekstā- KPFSR KK], 1961.gada Latvijas PSR kriminālkodekss [turpmāk tekstā- LPSR KK], Latvijas kriminālkodess (ar 1991.gada 29.augusta Latvijas Republikas Augstākās Padomes lēmumu Latvijas PSR kriminālkodekss tika uzskatīts par Latvijas Kriminālkodeksu) [turpmāk tekstā- LKK] , kā arī 1998.gada Krimināllikums [turpmāk tekstā- KL].

Pirms tiek sākota iepriekš minēto normatīvo aktu apskate, ir jāpievērš uzmanība noziedzīga nodarījuma definīcijai. KL 6.panta pirmajā daļā¹ ir teikts, ka *par noziedzīgu nodarījumu ir atzīstams ar nodomu (tīši) vai aiz neuzmanības izdarīts kaitīgs nodarījums (darbība vai bezdarbība), kurš paredzēts šajā likumā un par kura izdarīšanu draud kriminālsods*. Tātad sodāmi ir tikai tīši vai aiz neuzmanības izdarīti nodarījumi, kuru rezultātā ir iestājušās kaitīgās sekas jeb apdraudētas kaut kādas ar KL aizsargātās intereses. Analizējot šo faktu dalības un konkrēti organizētas grupas kontekstā, ir jāatzīst, ka visi nodarījumi, kurus izdara organizēta grupa, ir uzskatāmi par izdarītiem *a priori* ar nodomu jeb tīši, jo apzināti izveidot grupu aiz neuzmanības nav iespējams, tātad visi organizētas grupas nodarījumi bez izņēmuma ir sodāmi, ja vien ir izpildījušās visas organizētas grupas pazīmes.

1.1. 1903.gada Sodu likumi

Kā pirmo normatīvo aktu, kurš bija spēkā pašā 20.gadsimta sākumā Latvijas teritorijā ir jāmin SL, kuri Latvijā tika ievesti ar 1918.gada 6.decembrī likumu², bet Latgalē tikai ar 1920.gada 15.marta likumu³.

¹ Krimināllikums: LV likums. Pieņemts 17.06.1998. [01.01.2018. red.]

² 1903.gada 22.marta Sodu likumi. Tulkojums ar paskaidrojumiem un ar motīviem par Latvijas valdības laikā izdotiem grozījumiem. Rīga, 1930, 3.lpp. Piejams : <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/1281> [aplūkots 15.02.2018.]

Veicot likumu dziļāku izpēti, autore secina, ka SL nav atrodams organizētas grupas jēdziens un regulējums, kā arī par dalību kā tādu tas īsti nerunā (izņemot 51.pantā ir minēta savienība, ko varētu pielīdzināt kādai no mūsdienu dalības formām, piemēram, grupai pēc iepriekšējās vienošanās vai organizētai grupai, jo atbilst nepieciešamajām pazīmēm, kā arī otrajā daļā vēl ir pieminēta banda). Izņēmums ir iepriekš minēto likumu 51.pants un tā pirmā daļa, kurā ir norādīts par vairāku personu kopīgi izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, taču pats interesantākais ir tas, ka runa ir tikai par līdzdalībniekiem, kaut arī šā paša panta pirmās daļas 1.punktā ir teikts, ka par līdzdalībniekiem ir atzīstamas arī personas, kuras ir tieši piedalījušās noziedzīga nodarījuma veikšanā. Saskaņā ar tagadējo Latvijas krimināltiesību izpratni ir acīmredzami, ka SL netiek atsevišķi nodalīti divi dažādi krimināltiesību institūti - dalība un līdzdalība, jo, kā zināms, tad līdzdalībnieks ir persona, kura piedalās noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, bet nav tā tiešais izdarītājs, tādējādi ieņemot organizētāja, uzkūditāja vai arī atbalstītāja lomu.

Analizējot tālāk SL 51.panta pirmās daļas 2.un 3.punktus ir redzams, ka tur jau tiek nostiprināta līdzdalība tās tiešajā un mūsdienām atbilstošajā izpratnē, izdalot uzkūditāju un atbalstītāju, bet neizdalot organizētāju. Pārējās panta daļās jau tiek sīkāk diferencētas sankcijas par šādu nodarījumu veikšanu, atkarībā no personas lomas tajā.

No šī visa var secināt, ka tā laika likumu veidotājiem attīstījās ideja par vairāku personu izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, taču vēl nebija strikta dalījuma dalībā un līdzdalībā, to visu apzīmējot ar vienu terminu "līdzdalībnieki", tomēr jau bija attīstījušās divas mūsdienu izpratnē dalības formas - savienība un banda. Turpmāk tiks analizēti pāris sevišķie sastāvi, kur "savienība" ir būtiska pazīme, lai veidotos nodarījuma sastāvs.

SL 102.pantā ir paredzēta atbildība par dumpi pret suverēno valsts varu, kuru ir izdarījusi savienība, par kuru paredzētais sods bija spaidu darbi līdz astoņiem gadiem. Saskaņā ar to pašu likumu 3.panta pirmo daļu šāda maksimālā sankcija atbilst smaga noziedzīga nodarījuma kategorijai.

SL 118.pantā ir runa par piedalīšanos valsts nodevībā savienības sastāvā. Par šo nodarījumu paredzētais sods bija vai nu ieslodzījums pārmācības namā vai arī cietumsods (atkarībā no savienības mērķa). Atbilstoši 3.pantā minētajam iedalījumam tas ir noziegums. To pašu likumu 118.¹pants paredz mehānismu, kurš atbrīvo personu no kriminālatbildības, ja tā atzīstas par šādas savienības pastāvēšanu ātrāk nekā tā tiek atklāta.

SL 457.pantā ir teikts, ka par sagatavošanos slepkavībai vai sastāvēšanu šādā savienībā ir paredzēts ieslodzījums cietumā. Tas arī ir noziegums.

---

³ Mincs P. Krimināltiesību kurss. Vispārējā daļa ar U. Krastiņa komentāriem. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2005, 64.lpp.

Tātad, var secināt, ka līdzīgi mūsdienām, arī gandrīz gadsimtu atpakaļ likumdevēji uzskatīja, ka personu grupā veikts nodarījums ir bīstamāks un kaitīgāks nekā vienas personas veikts nodarījums, tāpēc arī sods par to bija smagāks. Autoresprāt, SL lietotais jēdziens "noziedzums" izpratnes ziņā varētu būt pielīdzināms mūsdienu mazāk smagam vai smagam noziedzumam, jo pēc tā laika gradācijas vissmagākais nodarījums bija "smags noziedzums", ko varētu pielīdzināt mūsdienu "sevišķi smagam" noziedzumam.

1.2. Sodu likumi

Šis normatīvais akts stājās spēkā 1933.gada 1.augustā⁴. Ja salīdzina SL un LSL, pēdējā jau ir redzams progress attiecībā uz dalībnieku un līdzdalībnieku nošķiršanu. LSL 49.panta pirmā daļā jau skaidri ir teikts, ka dalībnieki ir tie, kuri apzināti kopīgi piedalījušies noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, bet līdzdalībnieki ir tie, kuri ir uzkuģdījuši un noziedzīgo nodarījumu vai to atbalstījuši. Vēl joprojām nav izdalīts organizētāja institūts.

LSL 49.panta komentāros ir minēts, ka skaidri norobežojot līdzdalībniekus no dalībniekiem, jaunais Sodu likums salīdzinājumā ar 1903.gada Sodu likumiem, iziet no tā viedokļa, ka dalībniekam jārealizē kaut tikai viens no tiem elementiem, kas "in abstracto", t.i., saskaņā ar sodu noteikumu dispozīciju, ietilpst "noziedzīga nodarījuma sastāvā".⁵

Kas attiecas uz līdzdalībnieku, tad viņš pēc likumdevēja domām, noziedzīgā nodarījuma "sastāva realizēšanā nepiedalās". Tas ir pilnīgi skaidri attiecībā uz "uzkuģdītāju". Bet arī attiecībā uz "pabalstītāju" [autores komentārs- velkot paralēles ar mūsdienu Latvijas regulējumu to izpratnes ziņā var pielīdzināt atbalstītājam, pie tam jēdziena konstrukcijas ziņā var saskatīt līdzību ar atbalstītāja terminu krievu valodā (*нособник*)] tas nerada šaubas. Viņš nekā "ievērojama" nedara, bet viņa darbība norit "pie nodarījuma un ap to".⁶ Komentāri pie LSL tapa Paula Minca (Latvijas Universitātes profesors), Herberta Ehlersa (Saeimas Kodifikācijas nodaļas vadītājs), Pētera Jakobi (Tieslietu ministrijas pastāvīgais juriskonsultācijas loceklis) un Jāņa Lauvas (Saeimas Kodifikācijas nodaļas sekretārs) sastāvā 1934.gadā.

Visu apkopojot ir jāsecina, ka svarīgākais ir tas, ka jau tad tika noteikts, ka dalībniekiem nav jārealizē viss noziedzīga nodarījuma sastāvs kopā, bet gan pietiek, ja katrs veic kādu konkrētu darbību (tātad, tas ir uzsvars uz pienākumu sadali), lai panāktu kopīgu rezultātu-

⁴ Sodu likums: LV likums. Pieņemts 24.14.1933.

⁵ 1933.gada 24.aprīļa Sodu likums ar likumdošanas motīviem un sīkiem komentāriem, kā arī ar alfabētisko un citiem rādītājiem. Rīga, 1934, 24.lpp. Pieejams: <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/1283> [aplūkots 15.02.2018.]

⁶ Ibid.

pabeigtu noziedzīgu nodarījumu. Taču nevar īsti teikt, ka tā laika dalībnieku izpratne ir identiska ar tagadējo. Ja tiek runāts par organizētu grupu un bandu, tad ir jāatzīst, ka tur viss sakrīt, tomēr, kā zināms, tad grupa bez iepriekšējas vienošanās un ar iepriekšēju vienošanos (vienošanās ir par grupas izveidi, nevis par pienākumu sadali) būs uzskatāma kā dalībā veikts nodarījums tikai tad, ja personas tajā būs kopīgi tieši veikušas visu nodarījumu atrodoties visi vienlaicīgi nodarījuma vietā (tīši un tieši realizē visu nodarījuma sastāvu).

LSL 50.pants konkrētāk jau tiek koncentrēts uz dalību. Ja SL personu grupa tika dēvēta par savienību, tad LSL to jau sauc par apvienību, pie tam, tai ir jābūt tādai, kura apvienojusies noziegumu vai smagu noziegumu izdarīšanai. Ja tiek analizēta jēdzienu izmaiņa no savienības uz apvienību, tad, autoresprāt, jēdziens savienība ir daudz stingrāks noturības ziņā nekā apvienība, kas ir attīstāms no pašas apvienošanās kā darbības. Iespējams likumdevējs vēlējās uzsvērt to, ka grupai nav jābūt tik noturīgai kā savienība, kas uzreiz liek domāt, ka tas ir kaut kas ļoti stabils, noturīgs un ilglaicīgs. Vēl tiek pieminēts arī bandas jēdziens. LSL komentāros ir teikts, ka šis likuma pants, salīdzinot ar SL pantu min ne tikai apvienību, bet arī bandu. Autore nevar tam piekrist, jo arī SL 52.panta (tas satura ziņā gandrīz sakrīt ar LSL 51.pantu) otrajā daļā arī ir pieminēts bandas jēdziens.

Gluži tāpat kā SL bija speciālais pants saistībā ar dumpi, kuru veic savienība, tā arī LSL šāds pants pastāv, taču ar vienīgo izņēmumu, ka savienības jēdziens ir aizstāts ar apvienības jēdzienu, kā arī pantu numuri nesakrīt. LSL ir 71.pants, un tāpat kā SL, tā arī šajā tas ir klasificējams kā smags noziegums, kas acīmredzami uzsver to, cik būtiskas intereses valstij tiek aizskartas, tādējādi tiek radīts līdzsvars starp nodarījumu un paredzēto sodu.

LSL 98.pantā tiek paredzēta atbildība par piedalīšanos apvienībā valsts nodevības izdarīšanai. Salīdzinot sankciju un tā paša likuma 3.panta regulējumu ir atzīstams, ka šis ir noziegums. Tā paša likuma 99.pantā ir paredzēta iespēja apvienības biedram atbrīvoties no atbildības, ja tas pirms tās atklāšanas pats par to atzīstas, tādējādi likums paredz mehānismu, ka persona, kura ir kļūdījies savā izvēlē, var laboties.

LSL 108.pants paredz atbildību par piedalīšanos apvienībā, kuras mērķis ir sabiedrības mudināšana uz nepaklausību vai naidu sabiedrības vidū. Tas arī ir noziegums saskaņā ar tā paša likuma 3.pantu.

Likumā vēl ir atrodami panti, kuros sastāva pazīmei ir jābūt apvienībai, lai iestātos likumā paredzētās sekas, tomēr autore tālāk šo jautājumu neskatīs, jo tāpat kā SL, tā arī LSL ir redzams, ka atbildība par piedalīšanos apvienībā ir lielāka nekā par vienpersoniski izdarītajiem nodarījumiem, kas ir arī loģiski un atbilst mūsdienu koncepcijai, kā arī taisnīguma un samērīguma principiem.

1.3. KPFSR kriminālkodekss

Latvijā šis normatīvais akts stājās spēkā 1940.gada 26.novembrī pēc 1940.gada 25.novembra LPSR Tautas Komisāru Padomes paziņojuma⁷, kā arī Latvijas teritorijā bija spēkā līdz 1961.gada LPSR KK spēkā stāšanās brīdim, izņemot neilgo laika periodu, kad Latvijas teritoriju okupēja vācu karaspēks.

KPFSR KK 47.pantā⁸ ir teikts, kādus noziedzīgus nodarījumus atzīst par sabiedrībai bīstamiem, un šā uzskaitījuma c punkts min grupas un bandas izdarītus noziedzīgus nodarījumus, tādējādi tiek atzīta dalība, bet grupas jēdziens sīkāk netiek paskaidrots, tādējādi tiek izdalītas tikai divas dalības formas- grupa (kas varētu būt kā pēc iepriekšējas vienošanās, tā arī bez, kā arī organizēta, ja salīdzina ar mūsdienu izpratni) un banda.

Tomēr pēc dziļākas KPFSR KK izpētes autore nonāk pie secinājuma, ka ar grupu tika uztverta tikai grupa pēc iepriekšējas vienošanās vai bez tās. Tātad tā laika likumdevēji vēl nebija attīstījuši organizētas grupas jēdzienu.

Piemēram, KPFSR KK 60.panta otrajā daļā ir paredzēta atbildība par nodokļu nemaksāšanu, ja to ir izdarījusi personu grupa (kā ar vienošanos, tā bez).

Tā paša kriminālkodeksa 59.³pantā tiek sniegts bandītisma jēdziens, kas būtībā atbilst mūsdienu izpratnei.

Tātad, ir, ka kaut arī pašā KPFSR KK nekur netiek lietoti tādi jēdzieni kā dalība vai līdzdalība, tomēr tā laika Padomju krimināltiesībās bija izpratne par to (šo var secināt no KPFSR KK 59.²panta satura), kā arī par lielāko daļu mūsdienu izpratnei atbilstošajām dalības formām, izņemot organizētu grupu un noziedzīgu organizāciju, kas ir organizētas grupas paveids.

1.4. Latvijas PSR kriminālkodekss

LPSR KK, kas stājās spēkā 1961.gada 1.aprīlī, bija izstrādāts stingrā saskaņā ar 1958.gada 25.decembrī apstiprinātajiem PSRS un savienoto republiku kriminālās likumdošanas pamatiem⁹. Arī pēc Latvijas neatkarības atjaunošanu šis kodekss tika uzskatīts par Latvijas kriminālkodeksu, veicot tajā nepieciešamos grozījumus. Tas turpināja darboties līdz pat 1999.gada 31.martam, jo tā paša gada 1.aprīlī stājās spēkā KL.

⁷ Staka D. Organizētās grupas izpratne teorijā un praksē. Bakalaura darbs. Rīga: Latvijas Universitāte, 2016, 17.lpp. Pieejams: <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/31624/restricted-resource?bitstreamid=157390> [aplūkots 15.02.2018.]

⁸ Уголовный кодекс РСФСР [KPFSR kriminālkodekss]. Pieejams: http://istmat.info/files/uploads/49552/ugolovnyy_kodeks_rsfsr_-_1950.pdf [aplūkots 15.02.2018.]

⁹ PSRS un Savienoto republiku kriminālās likumdošanas pamati. PSRS Augstākās Padomes Ziņotājs, 1959, nr.1.

Interesanti ir tas, ka pirms šī likuma Latvijas tiesībās jeb LSL jau bija iedibinājies zināms iedalījums dalībniekos un līdzdalībniekos, kur bija skaidrs, ka līdzdalībnieki paši nepiedalās nodarījuma īstenošanā, bet gan vai nu to atbalsta vai arī uzkūda uz to.

LPSR KK 17.panta nosaukums ir "Līdzdalība". Salīdzinot ar iepriekšējiem normatīvajiem aktiem, kuri bija spēkā Latvijas teritorijā, tad LPSR KK nebija tik progresīvs. Šis "solis atpakaļ" ir izskaidrojams ar to, ka, piemēram, SL un LSL nebija Padomju (pirmais bija Krievijas Impērijas, bet otrais jau Latvijas) normatīvie akti un, salīdzinot ar KPFSR KK un LPSR KK (Latvijas PSR), tie ir acīmredzami progresīvāki nekā Padomju tiesībās. Tātad, Padomju tiesību piespiedu ieviešana Latvijas teritorijā apstādināja jau iepriekš attīstīto krimināltiesību institūtu tālāku attīstību. Kā viens no pierādījumiem tam ir 1999.gada 1.aprīlī spēkā stājies KL, kurš dalībnieku un līdzdalībnieku nošķiršanā ir atgriezies pie LSL esošās izpratnes, tātad, jau Latvijas koncepta.

LPSR KK 17.panta pirmajā daļā tiek sniegta līdzdalības definīcija, kura atbilst mūsdienu skatījumam attiecībā uz vairāku personu piedalīšanos noziedzīgā nodarījumā, kas var būt kā dalība, tā līdzdalība (KL 18.pants). Taču pārējās daļās ir runa par uzkūditāja, atbalstītāja un pat organizētāja būtību. Starp citu jāpiemin, ka beidzot normatīvi ir nostiprināts organizētājs kā viens no līdzdalībniekiem, kas, salīdzinot ar iepriekšējiem normatīvajiem aktiem, pirms tam nebija pazīstams.

LPSR KK 17.panta komentāros, kurus sniedza P. Stučkas Latvijas Valsts universitātes profesore un juridisko zinātņu doktore Marija Blūma, ir teikts, ka no līdzdalības [autores komentārs- mūsdienu izpratnē arī dalības] definīcijas izriet, ka tās objektīvās pazīmes ir 1) divu vai vairāku personu piedalīšanās nozieguma izdarīšanā; 2) katra līdzdalībnieka noteikta aktīva darbība vai bezdarbība; 3) līdzdalībnieku kopīgā piedalīšanās nozieguma izdarīšanā; 4) sabiedriski bīstama rezultāta kopīga sasniegšana.¹⁰ Tātad, no tā var secināt, ka kaut arī dalība mūsdienu izpratnē šajā likumā netiek atsevišķi izdalīta no līdzdalības, tomēr tā laika izpratne pēc būtības atbilst arī mūsdienu dalības izpratnei.

Interesanti ir arī tas, ka tajā laikā līdzdalība varēja izpausties divos veidos jeb tā saucamā vienkāršā un komplicētā līdzdalība. Vienkāršāk sakot, ja līdzdalība izpaudās kā dalība mūsdienu izpratnē, tad tā bija vienkāršā līdzdalība, savukārt, ja līdzdalība izpaudās kā līdzdalība mūsdienu izpratnē, tad tā tika uzskatīta par komplicēto līdzdalību.

Līdzdalība pēc tās saskaņotības pakāpes tika iedalīta: 1) bez iepriekšējas norunas; 2) pēc iepriekšējas norunas¹¹. Pie tam līdzdalība pēc iepriekšējas norunas iedalījās vēl sīkāk, skatoties pēc bīstamības pakāpes: 1) vienkāršā līdzdalība pēc iepriekšējas norunas, kad noruna

¹⁰ Blūma M., Dzenītis J., Niedre A. Latvijas PSR kriminālkodeksa komentāri. Rīga: Avots, 1982, 88.lpp.

¹¹ Ibid. 91.lpp.

skar tikai dažus kopējās noziedzīgās darbības aspektus; 2) organizēta grupa; 3) noziedzīga organizācija.¹² Kā visbīstamākie līdzdalības veidi tika uzskatīti: 1) organizēta grupa; 2) banda un 3) noziedzīga organizācija¹³.

Organizētā grupa prezumē ļoti ciešus sakarus starp līdzdalībniekiem, kas nodrošina viņiem daudz ciešāku kontaktu nodibināšanu, kuri dod iespēju jau iepriekš saskaņot paredzētā nozieguma svarīgākos momentus, sadalīt savā starpā lomas, vienoties par nozieguma izdarīšanas veidu, vietu, laiku, par pēdu slēpšanu un daudzos gadījumos veikt jau gatavošanās pasākumus. Tāpēc šādu līdzdalības formu raksturo lielāka bīstamības pakāpe salīdzinājumā ar līdzdalību pēc iepriekšējās norunas, kas nav izdarīta organizētā grupā. Organizēto grupu raksturo stabilitāte, parasti ilgstoša nozieguma izdarīšana. Organizētā grupa kā īpaša līdzdalības pēc iepriekšējās norunas forma paredzēta LPSR KK 37.panta 2.punktā kā atbildību pastiprinošs apstāklis.¹⁴

Kā viens no sastāviem, kur kvalificējošā pazīme ir tieši organizētā grupa, ir minams LPSR KK 73.pants jeb kontrabandas sastāvs. Saskaņā ar 7.¹pantu kontrabanda ir smags noziegums. Padomju Sociālistisko Republiku Savienības Augstākās Tiesas plēnuma 1978.gada 3.februāra lēmuma "Par tiesu praksi lietās par kontrabandu" 3.punktā ir sniegts sīkāks skaidrojums, kas tiek saprasts ar grupu, kura ir organizējusies, lai nodarbotos ar LPSR KK 73.pantā paredzētajām darbībām. Ar to tika saprastas divas vai vairākas personas, kuras speciāli apvienojušās, lai kopīgi un vairākkārtīgi pārgādātu preces pāri PSRS valsts robežai¹⁵.

Kopumā var secināt, ka Padomju tiesībās bija zināms mūsdienu izpratnei atbilstošs dalības institūts, taču mazliet citādākā veidā, nodēvējot to par līdzdalību un atsevišķi nenodalot. Interesanti ir arī tas, ka krimināltiesību doktrīnā sīkāk tika izdalīti dalības jeb atbilstoši tā laika izpratnei- līdzdalības veidi, taču pašā kodeksā tie sīkāk izdalīti netika, vienkārši sastāvos tos apzīmējot ar "personu grupu pēc iepriekšējās vienošanās" (piemēram, kā tas ir minēts LPSR KK 121.pantā, kas ir izvarošanas sastāvs).

1.5. Latvijas kriminālkodekss

Kā jau tika minēts iepriekš, tad pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas LPSR KK tika uzskatīts par LKK ar 1991.gada 29.augusta Latvijas Republikas Augstākās Padomes lēmumu, izdarot tajā nepieciešamos grozījumus un, mainot tā nosaukumu.

---

¹² Blūma M., Dzenītis J., Niedre A. 1982, 92.lpp.

¹³ Ibid. 88.lpp.

¹⁴ Ibid. 93.lpp.

¹⁵ Ibid. 249.lpp.

Dalības koncepcijas ziņā izmaiņas nenotika, tā vēl joprojām tika dēvēta par līdzdalību (LKK 17.panta pirmā daļa). Tomēr, kā jauninājums ir minams 17.¹pants, kur atsevišķi tika izdalīta organizēta grupa. Apjoma ziņā pants ir daudz garāks nekā KL, tomēr tajā tiek konkretizēts, kas ir grupas izveidotājs un vadītājs, tādējādi kaut arī daļēji, bet vēl joprojām nenodalot līdzdalību no dalības.

No likuma normas pirmās daļas izriet, ka *organizēta grupa ir vairāk nekā divu personu izveidota stabila apvienība* [autore komentārs- arī šeit, gluži kā LSL tiek lietots jēdziens “apvienība”], *kura radīta nolūkā kopīgi izdarīt noziedzīgus nodarījumus un kurā iepriekšējas norunas laikā starp grupas dalībniekiem sadalīti pienākumi*¹⁶. Tāpat kā KL, arī LKK atbildība par nodarījumu izdarīšanu organizētā grupā ir stingri reglamentēta ar kodeksu jeb tā iestājas tikai LKK īpaši atrunātos gadījumos.

Kā pantus, kuros ir pastiprināta atbildība, ja darbības tiek veiktas organizētas grupas sastāvā ir jāmin, piemēram, LKK 65.panta otro daļu, kur ir paredzēta atbildība par aicinājumu vardarbīgi gāzt Latvijas Republikas valsts varu vai vardarbīgi grozīt valsts iekārtu (saskaņā ar tā paša likuma 7.¹pantu tas ir smags noziegums), kā arī LKK 221.¹panta trešo daļu, kur atbildība ir paredzēta par neatļautām darbībām ar narkotiskajām vielām. LKK 143.¹pants ir speciālais, jo tajā ir paredzēta atbildība, ja izspiešana tiek veikta organizētās grupas sastāvā.

Tātad, vēl joprojām ar līdzdalību tiek saprasta kā dalība mūsdienu skatījumā, tā arī līdzdalība, tomēr jau atsevišķi ir izdalīts pants, kur ir nostiprināts organizētas grupas jēdziens, tādējādi ar to tiek uzsvērts tās nozīmīgums.

1.6. Krimināllikums

KL ir stājies spēkā 1999.gada 1.aprīlī. Dalības jautājums ir regulēts KL 19.pantā. Beidzot ar KL ir atsevišķi nošķirta dalība no līdzdalības, pie tam saskaņā ar Latvijas krimināltiesībām ir zināmas piecas dalības formas: 1) grupa bez iepriekšējas vienošanās; 2) grupa pēc iepriekšējas vienošanās; 3) organizēta grupa; 4) banda un 5) noziedzīga organizācija.

Gluži tāpat kā LKK, tā arī KL atsevišķi ir izdalīts pants par organizētu grupu, tas ir KL 21.pants.

Sīkāku analīzi par tagadējo KL regulējumu autore izklāstīs turpmākajās nodaļās. Šajā apakšnodaļā autore apskatīs organizētas grupas jēdziena izmaiņas KL ietvaros. Sākotnēji KL 21.pants bija šādā redakcijā: (1) *Organizēta grupa ir vairāk nekā divu personu izveidota*

---

¹⁶ Latvijas kriminālkodekss: LV likums. Pieņemts 06.01.1961. [01.11.1995. red.]

*stabila apvienība, kura radīta nolūkā kopīgi izdarīt noziedzīgus nodarījumus vai smagu vai sevišķi smagu noziegumu un kuras dalībnieki saskaņā ar iepriekšēju vienošanos sadalījuši pienākumus. (2) Atbildība par nozieguma izdarīšanu organizētā grupā personai iestājas šajā likumā paredzētajos gadījumos par grupas izveidošanu un vadīšanu, piedalīšanos smaga vai sevišķi smaga nozieguma sagatavošanā vai noziedzīga nodarījuma izdarīšanā neatkarīgi no personas lomas kopīgi izdarītajā nodarījumā*¹⁷. Šādā redakcijā pants saglabājās līdz 2002.gada 25.aprīļa likumam, ar kuru tika grozīts KL. Likums, ar kuru tika veikti grozījumi, stājās spēkā 2002.gada 23.maijā. Pēc šiem grozījumiem KL 21.panta pirmajā daļā tika izslēgts vārds “stabila”, pārējais pantā palika nemainīgs. Kā secina tiesību zinātņu doktors Aivars Niedre, tad šis vārds “stabila” varēja liecināt par zināmu pastāvīgumu šādas grupas darbībā¹⁸.

Pēdējie grozījumi, kuri ir skāruši KL 21.panta pirmo daļu ir bijuši ar 2012.gada 13.decembra likumu (šī paša panta otrā daļa nekad nav tikusi grozīta), kurš stājās spēkā 2013.gada 1.aprīlī. Šobrīd šī pirmā daļa ir šādā redakcijā: *(1) Organizēta grupa ir vairāk nekā divu personu izveidota apvienība, kura radīta nolūkā kopīgi izdarīt vienu vai vairākus noziegumus un kuras dalībnieki saskaņā ar iepriekšēju vienošanos sadalījuši pienākumus*¹⁹. Galvenās izmaiņas notika tieši saistībā ar noziedzīgiem nodarījumiem, kurus organizēta grupa varēja izdarīt. Ja līdz 2012.gada 13.decembra grozījumiem organizētas grupas sastāvā varēja izdarīt arī kriminālpārkāpumus, tad pēc šiem grozījumiem šādas grupas sastāvā ir iespējams izdarīt tikai noziegumus. Tas ir nozīmīgi, jo ar to tiek parādīta likumdevēja attieksme pret šādas grupas bīstamību, tādējādi akcentējot to ka šādu grupu izveido kaitīgākiem nodarījumiem nekā kriminālpārkāpumi.

Kā galvenais KL sasniegums, autoresprāt, ir tieši dalības un līdzdalības nošķiršana, jo, kaut arī šajos institūtos ir vērojamas daudzas kopīgas pazīmes, tādas kā minimālo iesaistīto personu skaits, iesaistīto personu kopīgas pūles darbības veikšanā, pastāvošā cēloņsakarība starp darbību/bezdarbību un kaitīgajām sekām, kopīgajās darbībās ir skaidrs nodoms (parasti tiešs) un tās ir tīšas pēc savas būtības, tomēr tie ir divi dažādi institūti, kurus nevajadzētu savstarpēji jaukt, jo to galvenā jēga ir dažāda.

---

¹⁷ Krimināllikums: LV likums. Pieņemts 17.06.1998. [01.04.1999. red.]

¹⁸ Krimināllikums: LV likums. Pieņemts 17.06.1998. [23.05.2002. red.]

¹⁹ Krimināllikums: LV likums. Pieņemts 17.06.1998. [01.04.2013. red.]

2. DALĪBAS UN ORGANIZĒTAS GRUPAS JĒDZIENS

Kā daudzās citās tiesību nozarēs, tā arī krimināltiesībās ir sastopami tādi tiesību institūti, kuri sākotnēji var šķist ļoti līdzīgi, tomēr, tiklīdz ir uzsākta dziļāka to izpēte, uzreiz izkristalizējas pazīmes, ar kuru palīdzību ir iespējams tos savstarpēji nošķirt. Taču ne vienmēr viss ir tik vienkārši. Bieži pat jau zināmu profesionāļu vidū viedokļi šādos jautājumos var dalīties.

2.1. Dalība noziedzīgā nodarījumā

KL 18.pantā ir teikts, ka divu vai vairāku personu kopīga apzināta piedalīšanās tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanā ir dalība vai līdzdalība. Tātad ir skaidrs, ka abu institūtu kopīgās pazīmes, kuras izriet tikai no likumā sniegtās definīcijas ir: 1) divas vai vairākas personas; 2) piedalīšanās ir apzināta; 3) nodarījumam ir jābūt tīšam, kas pats par sevi nozīmē, ka vienīgā vainas forma ir nodoms (tas, vai tas ir tiešs vai netiešs, ir atkarīgs no konkrētā gadījuma). Kā piemērs netiešam nodomam varētu būt gadījums, kad pie laupīšanas organizētā grupā, kāds no grupas biedriem, vēloties tikai piedraudēt ar nazi, neplānoti izdara dūrienu. Rezultātā iestājās cietušā nāve. Visi grupas biedri apzinājās, ka no šāda naža dūriena varētu iestāties cilvēka nāve, sekas nevēlējās, tomēr apzināti tās pieļāva, jo nesniedza cietušajam nekādu palīdzību, tā vietā vienkārši ātri atstāja notikuma vietu. Tātad, attiecībā pret laupīšanu grupas dalībniekiem ir tiešs nodoms, savukārt, attiecībā pret cietušā nāvi netiešs. Protams, šāds piemērs ir tikai hipotētisks un dzīvē tā varētu arī nenotikt, tādējādi varētu teikt, ka realitātē praktiski vienmēr noziegums tiek izdarīts ar tiešu nodomu.

Latvijas Universitātes profesors Uldis Krastiņš piedāvā plašāku dalības pazīmju skaitu, kas sevī ietver kā objektīvos, tā arī subjektīvos kritērijus: 1) nodarījumā piedalās vismaz 2 personas; 2) prettiesiskās darbības šīs personas veic ar kopīgām pūlēm; 3) pastāv cēloņsakarība un savstarpēja saikne starp atsevišķu personu kopīgajām darbībām un iecerēto rezultātu [autores komentārs- cēloņsakarība ir objektīva saikne starp darbību vai bezdarbību un iestājušāmies sekām, pie tam tieši šī darbība vai bezdarbība ir tā, kas ir neizbēgami radījusi sekas. Savukārt saikne nozīmē to, ka šīs darbības vai bezdarbības ir savstarpēji saistītas]; 4) kopīgās darbības ir tīšas- šīs personas apzinās gan veicamā nodarījuma faktiskos apstākļus, tostarp arī kaitīgo seku iestāšanos, gan arī to apstākli, ka nodarījumā piedalās vēl kāda

persona, un ka viņas visas vēlas kopīgi izdarīt noziedzīgu nodarījumu; 5) vairāku personu kopīga piedalīšanās iespējama tikai ar nodomu (tīši) izdarāmos noziedzīgos nodarījumos²⁰.

Pie šāda paša secinājuma attiecībā uz vainas formu saistībā ar vairāku personu piedalīšanos noziedzīga nodarījuma īstenošanā autore bija nonākusi iepriekšējā nodaļā, analizējot noziedzīga nodarījuma definīciju. Protams, kaut arī no subjektīvās puses visiem dalībniekiem tiks konstatēts nodoms, tomēr subjektīvajā pusē ir arī fakultatīvas pazīmes, tādas kā motīvs un mērķis, kuri savukārt katram dalībniekam var būt absolūti citādāki. Piemēram, ja tiek izdarīta slepkavība, kas ir saistīta ar laupīšanu organizētas grupas sastāvā, tad vienas personas motīvs var būt savstarpējās attiecības ar cietušo, savukārt pārējo grupas biedru motīvs ir sliktais finansiālais stāvoklis. Tas pats ir ar mērķa atšķirībām, piemēram, viens vēlas atrieties par kaut ko cietušajam, kā arī papildus iedzīvoties, savukārt pārējie grupas dalībnieki tikai iedzīvoties. Pie soda noteikšanas tas var tikt ņemts vērā.

Kopīgo darbību lielāka kaitīguma novērtējumu likumdevējs ir izteicis, nosakot bargākas sankcijas tajās krimināltiesību normās, kurās kādā noziedzīgā nodarījuma sastāvā uzsvērtā vairāku personu kopīgā noziedzīgā darbība²¹. Parasti tas ir redzams pie pantu sankcijām, kur piemēram, parasti kā noslēdzošā panta daļa ir par nodarījuma izdarīšanu organizētā grupā, tātad, tā ir viena no vissmagākajām kvalificējošajām pazīmēm. Kā pāris piemērus var minēt KL 125.panta trešo daļu, 164.panta piekto daļu un tā tālāk.

KL 19.pantā ir atsevišķi sniegta dalības definīcija, kur ir teikts, ka par dalību (līdzizdarīšanu) uzskatāma apzināta noziedzīga darbība, ar kuru tīšu noziedzīgu nodarījumu kopīgi, to apzinoties, tieši izdarījušas divas vai vairākas personas (tas ir, grupa). Katra no šīm personām ir noziedzīgā nodarījuma dalībnieks. Tas nozīmē, ka visi grupas dalībnieki tieši realizē nodarījuma objektīvo pusi, tas ir, tieši piedalās tā īstenošanā. Faktiski visi dalībnieki ir noziedzīgā nodarījuma izdarītāji, un tieši tāpēc dalību var dēvēt par līdzizdarīšanu.

Kā arī akcentē profesors Uldis Krastiņš, tad būtiska ir savstarpējā saikne starp personām, lai to varētu kvalificēt kā vairāku personu piedalīšanos noziedzīgā nodarījumā. Ja saiknes nav, tad, kaut arī vairākas personas apstākļu ziņā būs veikušas līdzīgus vai vienādus nodarījumus, bet neatkarīgi viena no otras, nevarēs atzīt, ka tā ir dalība²². Tātad, ļoti būtiski dalībā ir tieši apzināšanās fakts, ka noziedzīgu nodarījumu persona realizē kopā ar citu personu, pie tam, kvalificējot nodarījumu, tiek piemērots tas pats pants visiem grupas

²⁰ Krastiņš U., Liholaja V. Krimināllikuma komentāri. Pirmā daļa (I-VIII prim nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2015, 99.lpp.

²¹ Krastiņš U. Noziedzīga nodarījuma sastāvs un nodarījuma kvalifikācija. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 237.lpp.

²² Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā daļa. Trešais papildinātais izd. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008, 221.lpp.

dalībniekiem neatkarīgi no to veiktajām darbībām, ja, piemēram, ir bijusi savstarpēja pienākumu sadale. Protams, kvalifikācija var atšķirties pie papildus kvalificējošām pazīmēm.

Autoresprāt, pie organizētas grupas ir svarīga vairāk emocionālā dalībnieku saikne, jo tie gan skaita ziņā ir vairāk, kas nozīmē, ka sadarbība ir svarīga, gan arī organizētības ziņā ir jāsaplāno nozieguma izdarīšanu tā, lai grupas dalībnieki pat nesarunājoties viens ar otru, savstarpēji koordinētos savās darbībās. Tas sekmēs noziegumu veiksmīgāku izdarīšanu. Tas pats attiecas arī uz bandu un noziedzīgu organizāciju. Personu grupai bez iepriekšējas vienošanās un pēc iepriekšējas vienošanās šī emocionālā saikne nav tik būtiska, tomēr apziņai, ka noziedzīgas darbības tiek veiktas kopā, tāpat ir jāpastāv.

Pie dalības būtiski ir arī tas, ka noziedzīgos nodarījumos, kuru sekas ir materiāla rakstura, kopīgās darbības ar likumu aizsargātām interesēm nodara smagāku kaitējumu lielāku materiālo zaudējumu vai fizisku kaitējumu²³. Jāatgādina, ka pie materiālajiem noziedzīga nodarījuma sastāviem būtiska ir arī kaitīgo seku iestāšanās (papildus darbībai vai bezdarbībai). Tas ir loģiski izskaidrojams ar to pašu argumentu, ka, jo bīstamāka ir dalības forma (piemēram, organizēta grupa), jo kaitīgākus nodarījums var tās sastāvā izdarīt.

KL ir sastopami sastāvi, kur kāda no dalības formām ir kvalificējošā pazīme, tomēr KL nav izveidots pants, kurā vienkopus tiktu uzskaitītas visas dalības formas. Tas nozīmē, ka, lai iegūtu vispārēju ainu ir jāskata KL kā sistēma. Atsevišķi KL Vispārīgajā daļā tiek izdalīta organizēta grupa (KL 21.pants), bet KL Sevišķajā daļā arī noziedzīga organizācija (KL 89.¹pants) un KL 224.pantā pie bandītisma sastāva tiek izdalīta arī banda.

Kā jau tika akcentēts iepriekš, tad katrs grupas dalībnieks ir nodarījuma tiešais izdarītājs un visi kopā tie ir līdzizdarītāji. Ar noziedzīga nodarījuma izdarītāja definīciju var iepazīties KL 17.pantā, kur ir teikts, ka par tādu ir atzīstama persona, kas noziedzīgo nodarījumu pati tieši izdarījusi vai tā izdarīšanā izmantojusi citu personu, kura saskaņā ar KL nosacījumiem nav saucama pie kriminālatbildības. Tie varētu būt gadījumi, kad persona vienkārši neapzinās, ka ar viņas palīdzību tiek veiktas noziedzīgas darbības vai nu tās psihiskā stāvokļa vai mazgadības dēļ, kā arī, ja persona nav apzinājusies savu darbību prettiesiskumu, piemēram, veicot savus darba pienākumus. Tāda situācija varētu būt tad, ja strādniekiem uzdod par pienākumu cirst kokus kaut kādā teritorijā, taču viņi nezina, ka tā ir sveša, tādējādi, vienkārši izpildot darba devēja norādījumus, ir neapzināti izdarījuši noziedzīgu nodarījumu.

Iepriekš tika skatīti jautājumi saistībā ar dalību pabeigtā noziedzīgā nodarījumā. Šādā gadījumā visu dalībnieku nodarījums vai nodarījumi tiek kvalificēti pēc viena panta neatkarīgi no katra veiktajām atsevišķajām darbībām (izņemot, ja ir excess- par to tiks runāts vēlāk šajā apakšnodaļā). Bet, kā ir situācijās, kad noziegums ir nepabeigts?

²³ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. 2008, 219.lpp.

Jāsāk ar to, ka noziedzīgs nodarījums var sastāvēt no vairākām stadijām, taču tā nav obligāta prasība. Noziedzīga nodarījuma stadijas ir noteikti prettiesiskās darbības realizācijas etapi, kas kvalitatīvi atšķiras pēc kaitīgās darbības rakstura un atspoguļo vainīgās personas nodoma realizācijas dažādas pakāpes²⁴. Saskaņā ar KL 15.pantā sniegto informāciju, tad Latvijas krimināltiesībās ir pabeigti noziedzīgi nodarījumi un nepabeigti noziegumi, pie tam otrajos iekļaujas sagatavošanās un mēģinājums. Var būt tādi gadījumi, kad kāda no stadijām iztrūkst, ja, piemēram, noziegumu izdara spontāni, tad nevar runāt par sagatavošanās vai mēģinājuma stadiju. Profesors Uldis Krastiņš norāda, ka no jēdziena “stadijas” varētu atteikties, bet lietot tikai jēdzienus “pabeigts noziedzīgs nodarījums” un “nepabeigts noziegums”²⁵, kas, autoresprāt, būtu pareizi, jo KL tiek lietoti tieši šie jēdzieni.

KL 15.panta trešajā daļā ir teikts, ka par sagatavošanos noziegumam ir atzīstama līdzekļu vai rīku sameklēšana vai pielāgošana vai citāda tīša labvēlīgu apstākļu radīšana tīša nozieguma izdarīšanai, ja, turklāt, tas nav turpināts no vainīgā gribas neatkarīgu iemeslu dēļ. Kriminālatbildība iestājas tikai par sagatavošanos smagiem vai sevišķi smagiem noziegumiem. Tātad, ja, piemēram, organizēta grupa ir sagatavojusies izdarīt mazāk smagu noziegumu, tad atbildība par to neiestāsies (KL 21.pantā ir sniegta organizētas grupas definīcija, kurā ir teikts, ka tā ir grupa, kura ir izveidota, lai izdarītu vienu vai vairākus noziegumus, tādējādi kriminālpārkāpumu izdarīšanai organizētu grupu neveido). Kvalificējot šāda veida nodarījumus, visiem grupas dalībniekiem tā arī būs vienāda, tas ir, KL 15.panta trešā daļa un KL Sevišķās daļas attiecīgais pants, kur atbildība ir paredzēta par darbību izdarīšanu organizētā grupā.

KL 15.panta ceturtajā daļā ir sniegta mēģinājuma definīcija, kas saka, ka par nozieguma mēģinājumu atzīstama apzināta darbība (bezdarbība), kas tieši vērsta uz tīšu tā izdarīšanu, ja noziegums nav izdarīts līdz galam no vainīgā gribas neatkarīgu iemeslu dēļ. Tātad, saistībā ar mēģinājumu augstāk minētā organizētā grupa būs atbildīga arī par mazāk smaga nozieguma izdarīšanu, kaut arī tas nebūs pabeigts, jo KL 15.panta piektajā daļā ir teikts, ka nav krimināli sodāms tikai kriminālpārkāpuma mēģinājums, kas, absolūti nav saistīts ar organizētu grupu. Kvalificējot nodarījumu šādā gadījumā, līdzīgi kā situācijā ar sagatavošanos, visiem grupas dalībniekiem tiks piemērots KL 15.panta ceturta daļa un kāds no KL Sevišķās daļas pantiem.

Vēl interesants jautājums ir saistībā ar ekscesu. Ekscesa jēdzienu KL nedefinē, tomēr krimināltiesību zinātniekiem šis jēdziens nav svešs, jo tas ir pieņemts doktrīnā. Ekscess ir

---

²⁴ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. 2008, 189.lpp.

²⁵ Krastiņš U. Krimināltiesību teorijas nostādnes ideju līmenī. Grām.: Krimināltiesību teorija un prakse. Viedokļi, problēmas, risinājumi 2. 2009-2014. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2015, 203.-204.lpp.

nozieguma īstenošana, kuru veic izdarītājs, pie tam izdarītais noziedzīgais nodarījums iziet ārpus iepriekšējas dalībnieku vienošanās jeb neiekļaujas citu dalībnieku nodomā²⁶.

KL 20.panta septītajā daļā ir teikts, ka, ja līdzdalībnieks nav apzinājies kādu no izdarītāja un citu līdzdalībnieku izdarītajiem noziedzīgiem nodarījumiem, tad viņš par tiem nav saucams pie kriminālatbildības. Tā ir ekscesa būtība, ka, ja kāds izdara kaut ko citu nekā bija savstarpēji norunāts, un šīs darbības neietilpa pārējo dalībnieku nodomā, tad ir uzskatāms, ka pārējie par tām nenesīs atbildību. Kaut arī šī panta daļa ir iekļauta līdzdalības pantā, tomēr, autoresprāt, to var attiecināt arī uz dalību, kur, ja kāds no līdzizdarītājiem, piemēram, tajā pašā organizētā grupā pārkāpj norunu un izdara nevis vienkārši zādzību, bet, piemēram, laupīšanu, kuras rezultātā ir iestājušās smagas sekas, tad tas nevar tikt attiecināts uz pārējiem līdzizdarītājiem.

Profesors Uldis Krastiņš šādu ekscesu dēvē par izdarītāja ekscesu²⁷. Autoresprāt, šāda jēdziena izvēle ir pareiza un atbilst tā patiesai jēgai, jo ekscess var notikt tikai tad, ja noziedzīgā nodarījuma izdarītājs pārkāpj norunu un rezultātā tiek izdarīts cits noziedzīgs nodarījums. Tādējādi, tā kā pats izdarītājs ir vainīgs, tad arī ekscess ir viņa.

2.2. Organizētas grupas jēdziens

Jāatgādina, ka KL Vispārīgās daļas 21.panta pirmajā daļā ir atsevišķi sniegta organizētas grupas definīcija. Citējot no likuma, *“organizēta grupa ir vairāk nekā divu personu izveidota apvienība, kura radīta nolūkā izdarīt vienu vai vairākus noziegumus un kuras dalībnieki saskaņā ar iepriekšēju vienošanos sadalījuši pienākumus”*. Tātad, būtisks ir personu skaits, kas nozīmē, ka organizēta grupa sastāv vismaz no trim dalībniekiem. KL ir noteicis minimālo dalībnieku skaitu, taču maksimālo tas nenoregulē, kas nozīmē, ka grupa var sastāvēt kā no trim dalībniekiem, tā arī no septiņiem, deviņiem vai piecpadsmit.

ANO Konvencijā pret transnacionālo organizēto noziedzību tiek sniegta organizētas noziedzīgas grupas jēdziens, kur ar to tiek saprasta strukturēta grupa, kas sastāv no trim vai vairāk personām un kas pastāv kādu laika posmu un darbojas saskaņoti nolūkā izdarīt vienu vai vairākus smagus noziegumus vai noziedzīgus nodarījumus, kas norādīti šajā Konvencijā, lai tieši vai netieši gūtu finansiālu vai citādu materiālu labumu²⁸. ANO izvirza organizētai grupai vienu būtisku pazīmi. Tā ir noturība jeb prasība pēc tā, lai grupa pastāvētu jau kādu laiku. Protams, svarīgi ir arī tas, ka šādas grupas mērķis ir gūt tiešu vai netiešu finansiālu vai

²⁶ Додонов В.Н. Сравнительное уголовное право. Общая часть. Москва: Юрлитинформ, 2009, с.198.

²⁷ Krastiņš U., Liholaja V. 2015, 109.lpp.

²⁸ Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija pret transnacionālo organizēto noziedzību. Pieņemta 15.11.2000.

citādu materiālu labumu. Šādu prasību KL neizvirza, tomēr ar jebkuru noziegumu tā izdarītāji iegūst sev kaut kādu labumu, pretējā gadījumā zustu jēga no nozieguma izdarīšanas, un šeit nav būtiski, lai tas vienmēr būtu materiāls labums. Kopumā ir jāatzīst, ka gan KL esošā organizētas grupas definīcija, gan arī ANO Konvencijā sniegtā pēc būtības neatšķiras.

Apvienību varētu definēt tādējādi, ka tā ir trīs vai vairāku personu apvienošana, ar mērķi izdarīt vienu vai vairākus noziegumus, kurai ir kopīga vadība grupas dalībnieku darbību saskaņošanai un pienākumu sadalei.

Svarīga ir arī iepriekšēja vienošanās, kas ir vērsta tieši uz pienākumu sadali, bet, protams, nevar būt ne mazāko šaubu, ka ir jāvienojas arī par grupas kā tādas izveidi. Šī vienošanās var būt mutvārdos, rakstveidā, ar zīmju palīdzību vai pat ar konkludentām darbībām. Uzsvars tiek likts uz to, ka galvenajiem grupas dalībnieku pienākumiem ir jābūt sadalītiem pirms paša nozieguma realizācijas, tomēr, ir pieļaujama arī kaut kādu papildus pienākumu sadale jau paša nozieguma realizācijas brīdī. Organizēta grupa ir īpašs noziedzīgs grupējums. Tas nozīmē, ka atbilstoši pienākumu sadalījumam iepriekšējās vienošanās laikā starp grupas dalībniekiem var pastāvēt pakļautības attiecības, un nozieguma sekmīga paveikšana ir atkarīga no katra grupas dalībnieka uzdevuma izpildes, jo uzdevumi ir savstarpēji saistīti, un katra dalībnieka uzdevuma izpilde ir atkarīga no pārējo uzdevumu realizēšanas iecerētajā noziedzīgā nodarījumā²⁹. Šo visu varētu salīdzināt ar mehānismu jebkurā pulkstenī vai citā tehnikā- katrs organizētas grupas dalībnieks ir kā zobrats, kas nozīmē, ka lai mehānisms darbotos, katram zobratam ir jādarbojas saskaņā ar pārējiem. Pretējā gadījumā, ja kāds no līdzizdarītājiem pārkāpj grupas ietvaros esošo norunu, tad ir pamats runāt par izdrarītāja ekscesu, kas nozīmē, ka pārējie nesīs atbildību tikai par tiem nodarījumiem, kuri tika izdarīti norunas ietvaros. Tas pats attiecas arī uz organizētas grupas izveidotāju vai vadītāju-atbildēs tikai par tiem nodarījumiem, kuri ietilpa viņa nodomā.

Sakarā ar iepriekšējās vienošanās par pienākumu sadali konstatēšanu ir jāsaprot, ka galvenais pienākums to konstatēt ir tieši pirmstiesas izmeklēšanas iestādēm, jo tās vāc pierādījumus. Pretējā gadījumā, ja brīdī, kad lieta nonāk jau tiesā šādu pierādījumu nav, tad tiesa atzīs, ka nav izpildījusies obligāta organizētas grupas pazīme- pienākumu sadale starp grupas dalībniekiem, kura ir notikusi iepriekšējās vienošanās laikā.

Organizētība ir šīs grupas viena no pazīmēm, kas nozīmē, ka ir rūpīgāka noziegumu izplānošana un uzdevumu sadalījums, pastāvīgas darbības formas un metodes, kas garantē nodarījuma sekmīgāku izdarīšanu u.tml³⁰. Tātad, organizētības ziņā organizēta grupa ir daudz bīstamāka nekā, piemēram, grupa pēc iepriekšējās vienošanās vai bez tās.

---

²⁹ Krastiņš U., Liholaja V. 2015, 112.lpp.

³⁰ Ibid. 101.lpp.

Svarīgs ir arī subjektīvais dalībnieku moments, kas nozīmē, ka dalībniekiem ir jāapzinās, ka viņi visi darbojas organizētas grupas ietvaros. Ja nav apziņa, nav arī organizēta grupa, tātad būtiska ir šī subjektīvā saikne. Pie šāda paša secinājumā bija nonācis arī Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments savā lēmumā lietā SKK - 333/2007³¹.

Organizēta grupa ir izveidota viena vai vairāku noziegumu izdarīšanai, kas sevī ietver mazāk smagus, smagus un sevišķi smagus noziegumus, bet absolūti izslēdz kriminālpārskāpumus. Pie tam, nav nepieciešams, lai visi grupas biedri vienlaicīgi atrastos notikuma vietā vai vienlaicīgi realizētu noziegumu.

Viens no tiesu prakses piemēriem saistībā ar organizētu grupu - *izmeklēšanas procesā konkrēti nenoskaidrotā laikā, bet ne vēlāk kā no 2015.gada janvāra sākuma līdz 2016.gada 30.martam, /pers. E/, /pers. G/, /pers. H/, /pers. I/, un no 2016.gada janvāra /pers. F/, un izmeklēšanā nenoskaidrotas personas, savstarpēji vienojoties un sadalot pienākumus, iedzīvošanās nolūkā, izveidoja apvienību organizētas grupas veidā, ar noziedzīgu nodomu, izmantot personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju, organizēt seksuālo pakalpojumu sniegšanu masāžas salonā, slēpjot seksuālo pakalpojumu sniegšanu aiz erotiskās vai relaksējošās masāžas, kuras laikā seksuālo pakalpojumu sniedzējām, masierēm, būtu jāpieskaras vīrieša dzimumorgāniem ar savu ķermeni, rokām un krūtīm, panākot, ka klients-vīrietis sasniedz orgasmu (seksuālo baudu), kā arī jāsniedz seksuālos pakalpojumus stājoties dzimumattiecībāsar klientiem. Savervētajām sievietēm, kuras nodarbojas ar prostitūciju, būtu jāatdod organizētās grupas dalībniekiem ne mazāk kā 60 % no par seksuālo pakalpojumu sniegšanu saņemtās naudas, par seksuālo pakalpojumu sniegšanas organizēšanu un organizētās grupas dalībnieki, saskaņā ar noziedzīgo lomu sadali, sadalītu noziedzīgā ceļā iegūto naudu starp organizētās grupas dalībniekiem /pers. E/, /pers. G/, /pers. H/, /pers. I/ un no 2016.gada janvāra /pers. F/ ,kā arī ar personu pret kuru kriminālprocess ir izdalīts un izmeklēšanā nenoskaidrotām personām, saskaņā ar noziedzīgo vienošanos par naudas līdzekļu sadali starp organizētās grupas dalībniekiem³². Tātad, šeit pirmās instances tiesa inkriminēja personām KL 165.panta trešo daļu, kas ir sutenerisma sastāvs organizētā grupā. Autoresprāt, šajā gadījumā pat nevarēja rasties šaubas, ka tā ir organizēta grupa, jo no lietas apstākļiem ir zināms, ka notika pienākumu sadale jeb katram grupas dalībniekiem bija sava loma kopīgi īstenotajā noziegumā. Ir realizējies nepieciešamo dalībnieku skaits, un, protams, grupas dalībnieki bija vienojušies par šādas grupas izveidi, par to nevar būt šaubu.*

³¹ Augstākās tiesas 18.06.2007. lēmums lietā SKK – 333/2007. Pieejams:

<http://www.at.gov.lv/downloadlawfile/4127> [aplūkots 17.02.2018.]

³² Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 05.02.2018. spriedums lietā Nr.11815007115. Pieejams:

<https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/345736.pdf> [aplūkots 17.02.2018.]

Tātad, visu apkopojot, var secināt, ka organizētas grupas pazīmes ir 1) tā ir apvienība, kura sastāv vismaz no trim personām; 2) nolūks ir izdarīt vienu vai vairākus noziegumus; 3) ir iepriekšēja pienākumu sadale, par kuru var liecināt ne tikai vienošanās, bet arī grupas dalībnieku faktiskā rīcība; 4) augstāka organizētības pakāpe, parasti ir sava vadība un pakļautība; 5) gadījumos, kad persona izveido un vada organizētu grupu, veidojas pabeigts sastāvs- atbildība par organizētas grupas izveidošanu; 6) pārējiem organizētās grupas dalībniekiem, ja atbildība pantā nav īpaši noteikta, ir jāatbild par nodarīto, kurā tie piedalījušies; 7) kvalificē pēc panta, kurā ir norāde uz organizētu grupu.

Kā daudzos citos tiesību institūtos, tā arī organizētas grupas jautājumā pastāv zināmas nepilnības, kuru dēļ rodas grūtības pareizi norobežot organizētu grupu no personu grupas pēc iepriekšējas vienošanās (šis jautājums sīkāk tiks apskatīts 3.2. apakšnodaļā). Autore izvirza ideju, ka KL regulējuma pilnveidei personu grupas pēc iepriekšējas vienošanās un organizētas grupas norobežošanā būtu nepieciešams atgriezt papildus prasību par nepieciešamo organizētas grupas darbības stabilitāti, bet, atsevišķi izstrādājot konkrētus stabilitātes kritērijus. Piemēram, par stabilitāti varētu liecināt tas, ka grupa jau ir izdarījusi vismaz vienu noziegumu, darbojas jau zināmu laika periodu, kuru varētu atzīt par pietiekami stabili, kā arī vēl citi kritēriji. Iemesls, kādēļ prasību pēc stabilitātes ar 2002.gada 25.aprīļa likumu izslēdza no KL ir tas, ka tobrīd nebija skaidrības, ko īsti šī “stabilitāte” nozīmē. Jau pats nosaukums “organizēta grupa” norāda uz daudz lielāku bīstamību nekā personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās. Tādējādi, organizētai grupai būtu jābūt stabilai apvienībai, kas ir noorganizējusies vairāku noziegumu izdarīšanai, pretējā gadījumā tā būtu tikai personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās. Būtiskākais būtu izstrādāt konkrētus “stabilitātes” kritērijus.

KL Sevišķajā daļā ir divi speciālie organizētas grupas panti, kur atbildība konkrēti ir paredzēta par to realizēšanu organizētā grupā, kā arī vēl četrdesmit seši panti, kur organizēta grupa ir kā kvalificējošā pazīme.

KL 80¹.pantā ir paredzēta atbildība *par vairāk nekā divu personu apvienošanos organizētā grupā nolūkā vērsties pret Latvijas Republikas valstisko neatkarību, suverenitāti, teritoriālo vienotību, valsts varu vai valsts iekārtu Latvijas Republikas Satversmē neparedzētā veidā.*

Apvienošanās šādā organizētā grupā var būt tikai un vienīgi ar tiešu nodomu, par ko liecina tas, ka grupas dalībniekiem ir konkrēts mērķis- vērsties pret Latvijas Republikas valstisko neatkarību, suverenitāti, teritoriālo vienotību un tā tālāk. Lai tiktu izveidota organizēta grupa, ir jāizpildās visiem nepieciešamajiem kritērijiem, kas jau tika noskaidroti šajā nodaļā.

Interesanti ir tas, ka šis pants paredz atbildību tikai par šādas grupas izveidi, respektīvi ar mērķi vērsties pret to, kas ir uzskaitīts KL 80.¹pantā. Kas tad notiek, ja grupa ir ne tikai izveidota, bet jau reāli sākusi darboties un realizējusi kādu no iepriekš minētajā pantā noteiktajiem mērķiem? Atbilde ir vienkārša- tādā gadījumā nodarījums tiek kvalificēts kā kopība, respektīvi, izdarītais noziegums ir kvalificējams gan saskaņā ar KL 80.¹pantu, gan atbilstoši KL 80. vai 81.³³ Līdz 2016.gada 21.aprīļa grozījumiem³⁴, kuri stājās spēkā 2016.gada 11.maijā, KL 80.¹pantu vēl papildus varēja kvalificēt kopā ar KL 82. un 83.pantiem, tagad šie panti ir izslēgti.

KL 80.¹pants ir formāls sastāvs³⁵, kas nozīmē, ka tas ir pabeigts jau ar organizētas grupas izveidošanas brīdi. Tātad, ir pietiekami, ka ir izveidota šāda organizēta grupa, kas nozīmē, ka reāli nav jāveic nevienu noziegumu, lai grupas dalībnieki jau tāpat būtu uzskatāmi par vainīgiem. Tas, ka likumdevējs uzskata apvienošanos par pietiekami bīstamu, izriet arī no KL 80.¹panta sankcijas- brīvības atņemšana uz laiku līdz pieciem gadiem vai īslaicīga brīvības atņemšana, vai piespiedu darbs, vai naudas sods un probācijas uzraudzība uz laiku līdz trim gadiem. Atbilstoši KL 7.panta ceturtajai daļai tas ir smags noziegums. Autoresprāt, tas nostrādā ļoti preventīvi, jo pie šādas atbildības, kas ir paredzēta tikai par organizētas grupas izveides faktu, tas gadījumu skaits, kad šo sastāvu varētu inkriminēt, noteikti ir minimāls. Apstiprinājums šādam secinājumam ir pamatots ar to, ka autore neatrada nevienu tiesu nolēmumu, kur būtu bijis inkriminēts KL 80.¹pants. Tātad tas nozīmē, ka faktiski šis KL paredzētais sastāvs nekad nav bijis īstenots.

Lai būtu pamats runāt par izspiešanu organizētā grupā, ir jāsāk ar izspiešanas kā tādas definēšanu. Saskaņā ar KL 183.panta pirmo daļu izspiešana ir cietušajam adresēts vainīgā pieprasījums veikt kādu no šādām darbībām: 1) atdod jebkādu kustamu vai nekustamu mantu vai 2) atdot tiesību uz mantu, vai 3) izdarīt kādas mantiska rakstura darbības³⁶. Pieprasījums ir saistīts ar draudiem, kuri adresēti pašam cietušajam vai viņa tuviniekiem, un tie var būt ar šādu saturu: 1) draudi ar vardarbību; 2) draudi izpaust (patiesas vai nepatiesas) apkaunojošas ziņas; 3) draudi iznīcināt mantu; 4) draudi radīt citu būtisku kaitējumu³⁷. Draudi ir viena no būtiskajām objektīvās puses pazīmēm, pie tam tiem ir jābūt reāliem jeb personai patiešām ir jābūt pārliecībai, ka tie var tikt realizēti attiecībā pret viņu vai tās tuviniekiem.

---

³³ Krastiņš U., Liholaja V. Krimināllikuma komentāri. Otrā daļa (IX-XVII nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 53.lpp.

³⁴ Grozījumi Krimināllikumā: LV likums. Pieņemts 21.04.2016.

³⁵ Krastiņš U., Liholaja V. 2016, 53.lpp.

³⁶ Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: Likums. Teorija. Prakse. Otrais papildinātais izd. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2007, 395.lpp.

³⁷ Ibid. 396.lpp.

KL 184.pants sastāv no trīs daļām, kur pirmajā ir paredzēta atbildība par organizētas grupas izveidošanu vai piedalīšanos tajā izspiešanas nolūkā (par to draud brīvības atņemšana līdz astoņiem gadiem, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem), otrajā daļā atbildība ir par pašu izspiešanu organizētas grupas sastāvā, ja tā ir izdarīta, lietojot vardarbību vai draudus, ieročus vai sprāgstošas vielas (brīvības atņemšana uz laiku no trim līdz divpadsmit gadiem, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas, un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem), bet trešajā daļā ir paredzēta atbildība par otrajā daļā paredzētajām darbībām, ja tās ir izraisījušas smagas sekas (brīvības atņemšana no pieciem līdz piecpadsmit gadiem, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas, un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem). KL 184.panta pirmajā daļā paredzētais nodarījums ir klasificējams kā smags noziegums, bet otrajā un trešajā daļā kā sevišķi smags noziegums.

Izspiešana organizētā grupā, kas izdarīta pastipriņošos apstākļos, apdraudot cietušā mantiskās intereses, var radīt kaitējumu arī cietušā vai viņa tuvinieku personai³⁸, kā arī atsevišķos gadījumos aizskart godu un cieņu³⁹. Tātad tas ir noziegums, kurš vienlaicīgi var apdraudēt vairākus objektus jeb ar KL aizsargātās personas intereses.

Tas ir nošķelts sastāvs, jo skaitās pabeigts ar pieprasījuma izteikšanas brīdi neatkarīgi no tā, vai reāli tiks saņemts prettiesiskais pieprasījums.

Interesants ir jautājums par izspiešanas (KL 184.pants) un laupīšanas (KL 176.panta trešā daļa) organizētā grupā savstarpējo norobežošanu. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2008.gada 28.novembra lēmumā lietā Nr.SKK-546/2008 šis jautājums tika izkristalizēts, nosakot norobežošanas pazīmes. Izspiešana norobežojama no laupīšanas pēc vardarbības piedraudējuma satura un pēc mantas nodošanas brīža. Mantas nolaupīšanas gadījumā vainīgā persona to iegūst nekavējoties, bet izspiešanas gadījumā vainīgais mantu var iegūt pēc laika, kuru viņš pats noteicis, ja cietušais, draudu ietekmēts izpilda vainīgā pieprasījumu⁴⁰. Augstākā tiesa šādu secinājumu izteica attiecībā uz izspiešanas ne organizētā grupā sastāvu un laupīšanas sastāvu, tomēr, bez šaubām to pašu secinājumu var piemērot attiecībā uz organizētu grupu, jo pie abu sastāvu nošķiršanas galvenās atšķirības būs tādas pašas, ar to izņēmumu, ka sastāvus realizēs organizētas grupas (kā arī atšķirsies organizēto grupu izveides mērķis, tomēr organizētas grupas pamatpazīmes saglabāsies).

Meklējot tiesas nolēmumus Latvijas tiesu e-pakalpojumu vietnes datubāzē, autore atrada tikai vienu tiesu nolēmumu, kur tika pieminēta izspiešana organizētā grupā, pie tam,

³⁸ Krastiņš U., Liholaja V., Hamkova D. 2016, 63.lpp.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Augstākās tiesas 28.11.2008. lēmums lietā SKK – 546/2008. Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/4086> [aplūkots 02.03.2018.]

autoresprāt, ne īsti pareizā veidā. 2015.gada 18.decembrī Kurzemes apgabaltiesas taisīja spriedumu lietā Nr. 11151037415 par apsūdzēto /pers. M/, /pers. L/ un /pers. J/ veikto izspiešanu personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās, pieprasot atdot mantu un lietojot vardarbību pret cietušo /pers. N/.

Lietas faktisko apstākļu īss izklāsts: 2015.gada 16.maija vakarā/pers. M/, /pers. L/ un /pers. J/atradās /pers. L/ dzīvoklī, kur ieradās arī viņiem zināmā /pers. N/. /pers. M/ un /pers. L/ pieprasīja /pers. N/ nekavējoties atdot /pers. M/ parādu 62 euro. Kad /pers. N/ paziņoja, ka parādu varēs atdot tikai 7.jūnijā, /pers. L/ un /pers. M/ piedraudēja viņu aizvest uz mežu, turklāt /pers. O/ iesita viņai ar roku pa seju, atlauza aizmugurē viņas roku un apsēdināja uz krēsla. Tad viņš vispirms pieprasīja /pers. N/ jau 100 euro, kas /pers. N/ būtu jāatdod viņam un /pers. M/ līdz nākošās dienas plkst.17.00, bet tad pieprasīja vēl 100 euro, norādot, ka /pers. N/ 18.maijā bankā būs jāpaņem kredīts un nauda jāatnes /pers. M/. Šo prasību laikā /pers. L/ un /pers. M/ vairākkārt sita /pers. N/ ar roku pa seju, bet /pers. J/ piebalsoja, ka parādi esot jāatdod. Pēc brīža /pers. M/, /pers. L/ un /pers. J/ piekrita /pers. N/ ierosinājumam doties uz viņas dzīvokli, ko /pers. N/ izteica nolūkā ar sava vīra atbalstu paglābties no vardarbības, bet apsūdzētie cerēja iesaistīt /pers. N/ vīru pieprasītās naudas sagādāšanā. Aizejot uz minēto dzīvokli, izrādījās, ka /pers. N/ vīrs nav mājās. /pers. L/ un /pers. M/ turpināja pieprasīt /pers. N/ 200 euro un katrs vairākas reizes iesita viņai ar roku pa seju. Šādas /pers. M/, /pers. L/ un /pers. J/ darbības pirmās instances tiesa kvalificējusi saskaņā ar Krimināllikuma 183.panta otro daļu un KL 152.panta otro daļu⁴¹.

Interesantākais šajā lietā ir tas, ka personas J. aizstāvis Ē. Cars pie apelācijas sūdzības lūdz tiesai attaisnot vainīgo J. daļā par KL 183.panta otro daļu, kā arī norāda, ka apsūdzētajai personai J. inkriminēts noziedzīgs nodarījums - izspiešana organizētā grupā. Šeit ir vislielākā pretruna, jo kā jau tika noskaidrots iepriekš, tad par izspiešanu organizētā grupā atbildība ir paredzēta KL 184.pantā, bet par izspiešanu personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās KL 183.panta otrajā daļā. Pie tam, paša sprieduma ietvaros nekur vairs nav pieminēta izspiešana organizētā grupā. Tas ļauj izvirzīt secinājumu, ka aizstāvis acīmredzami ir ļoti kļūdījies savos formulējumos. Tomēr arī apelācijas instances tiesa palika pie līdzīga secinājuma kā pirmās instances tiesa, respektīvi, izvērtējot lietā iegūtos pierādījumus, tiesas kolēģija uzskata, ka apsūdzēto M., L. un J. vaina noziedzīgajās darbībās saskaņā ar KL 183.panta otro daļu un KL 152.panta otro daļu ir pierādīta. Tātad neveidojas organizētas grupas pazīmes.

Tas ir vienīgais spriedums, kuru autore atrada izpiešanas organizētā grupā kontekstā, taču saistībā ar citiem KL pantiem spriedumu ir daudz vairāk. Tā, piemēram, anonimizēto

---

⁴¹ Kurzemes apgabaltiesas 18.12.2015. spriedums lietā Nr. 11151037415. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/250562.pdf> [aplūkots 02.03.2018.]

no lēmumu datubāzē, ierakstot meklētājā vārdus “organizētā grupā”, tiek atrasti 253 spriedumi.

Tā kādā lietā /pers. E/, /pers. F/, /pers. G/, /pers. H/ un /pers. I/, ne vēlāk kā 2015.gada 13.martā, vienojās par kopējām noziedzīgām darbībām, vērstām uz psihotropo vielu neatļautu iegādāšanos un glabāšanu realizācijas nolūkā un neatļautu realizēšanu lielā apmērā. Turpinot savas noziedzīgās darbības, /pers. E/, /pers. F/, /pers. G/, /pers. H/ un /pers. I/ vienojās par lomu sadali noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā. Saskaņā ar panākto vienošanos un noziedzīgo lomu sadali /pers. I/ pienākumos ietilpa psihotropo vielu lielā apmērā neatļauta iegādāšanās un nogādāšana dzīvoklī, kā arī naudas saņemšana par neatļauti realizētām psihotropām vielām. Saskaņā ar noziedzīgo lomu sadali starp organizētās grupas locekļiem, /pers. G/ un /pers. H/ pienākumos ietilpa neatļauti iegādātās psihotropās vielas – augu maisījumu, sasvēršana maisiņos par 1 g katrā, kā arī psihotropo vielu neatļauta nodošana, tas ir realizācija un naudas saņemšana par realizēto psihotropo vielu daudzumu. Bet /pers. F/, /pers. E/, kā arī /pers. G/ pienākumos ietilpa neatļauti iegādāto psihotropo vielu saņemšana tālākai realizēšanai citām personām un naudas nodošana par realizētām psihotropām vielām /pers. H/. Tādējādi, /pers. E/, /pers. F/, /pers. G/, /pers. H/ un /pers. I/ izveidoja vairāk nekā divu personu apvienību (organizētu grupu), kura radīta nolūkā kopīgi izdarīt sevišķi smagu noziegumu, un savstarpēji vienojās par noziedzīgo lomu un ienākumu sadali noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā⁴². Tiesa atzina personu E. par vainīgu saskaņā ar KL 253.¹panta trešājo daļu. Svarīgākais, ko savā spriedumā vērtē pirmās instances tiesa, ir tieši pienākumu sadales fakts, kas ļauj secināt, ka tā ir organizēta grupa, kā arī būtiski ir tas, ka visi grupas biedri nedarbojas vienlaicīgi un vienuviet- katram ir savs pienākums, kurš nepieciešamajā brīdī tiek izpildīts.

Persona, kura kopīga nodoma sasniegšanai un atbilstoši iepriekšējai pienākumu sadalei veikusi noziedzīgā nodarījuma- nelikumīgu darbību ar psihotropo vielu- koordinēšanu, vielas iegādes organizēšanu, citu grupas dalībnieku darbību uzraudzību un kontroli, atzīstama par organizētas grupas dalībnieku⁴³. Tātad, pie pienākumu sadales organizētas grupas dalībniekiem, tie var būt visdažādākie- galvenā prasība ir tieši pats fakts par pienākumu sadali, kā arī tas, ka dalībnieki apzinās to, ka darbojas šādas organizētas grupas ietvaros.

Vēl viena interesanta lieta ir par krāpšanas izdarīšanu organizētā grupā saskaņā ar KL 177.panta trešo daļu. Pirmās instances tiesa savā spriedumā atzinusi, ka /pers. H/, /pers. D/ un /pers. E/ atkārtoti izdarīja krāpšanu organizētā grupā. 2010.gada 23.janvārī pie

⁴² Liepājas tiesas 19.10.2017. spriedums lietā Nr. 12261001315. Pieejams:

<https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/334035.pdf> [aplūkots 02.03.2018.]

⁴³ Augstākās tiesas 07.02.2017. lēmums lietā SKK-59/2017. Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/5085> [aplūkots 02.03.2018.]

kafejnīcas, kas atrodas Dostojevska ielā Daugavpilī, /pers. H/ un izmeklēšanā nenoskaidrotas personas no Lietuvas Republikas vienojās par sevišķi smaga nozieguma, krāpšanas, izdarīšanu organizētā grupā un ar šo mērķi sadalīja pienākumus. Saskaņā ar vienošanos izmeklēšanā nenoskaidrotām personām no Lietuvas Republikas, izmantojot mobilo telefonu sakarus, ar viltu bija jāizkrāpj nauda no Daugavpils iedzīvotājiem, bet /pers. H/ vajadzēja Daugavpils pilsētā sameklēt personas, kuras no cietušajiem paņemt šo naudu un nodotu /pers. H/. /pers. H/ nauda bija jānodod izmeklēšanā nenoskaidrotiem Lietuvas Republikas iedzīvotājiem, kuri organizēja krāpšanas izdarīšanu. Saskaņā ar vienošanos par norādīto darbību veikšanu /pers. H/ bija absolūts atalgojums 1/8 daļas apmērā no naudas, kuru saņems no cietušajiem. /pers. H/ krāpšanas izdarīšanā iesaistīja Daugavpils iedzīvotājus /pers. E/ un /pers. D/, kuriem izskaidroja, ka Lietuvas Republikas iedzīvotāji izmānīs naudu no Daugavpils iedzīvotājiem, bet /pers. E/ un /pers. D/ nauda no cietušajiem būs jāpaņem. Par to apsolīja atalgojumu naudas veidā⁴⁴. Šī organizētā grupa izdarīja kopskaitā sešus šādus noziegumus, kā arī divi organizētas grupas biedri, izveidojot personu grupu pēc iepriekšējas vienošanās, izdarīja noziegumus saskaņā ar KL 253.¹panta otro daļu, tātad tajā daļā viņiem veidojās KL 177.panta trešās daļas kopība ar KL 253.¹panta otro daļu.

Svarīgi ir arī tas, ka apelācijas instances tiesa samazināja apsūdzētajiem galīgo sodu saskaņā ar 2012.gada 13.decembra KL grozījumiem⁴⁵, kas stājās spēkā 2013.gada 1.aprīlī, tādējādi apelācijas rezultātā tika būtiski mīkstināti vainīgajiem piesprieštie sodi. Lielākais brīvības atņemšanas sods bija noteikts personai D., kuru pēc apelācijas sprieduma pasludināšanas atbrīvoja, atzīstot, ka viņš jau sodu ir izcietis, būdams apcietinājumā. Vai tas ir godīgi, tas jau ir cits jautājums, it īpaši ņemot vērā to, cik daudz sevišķi smagu noziegumu viņi izdarīja.

Atbildība par krāpšanu organizētā grupā KL tika noteikta ar 2007.gada 13.decembra likumu⁴⁶ “Grozījumi Krimināllikumā”, kas stājās spēkā ar 2008.gada 12.janvāri, līdz ar to, ja noziedzīgais nodarījums izdarīts līdz minētajam datumam, nav pamata personas rīcībā konstatēt šo kvalificējošo apstākli⁴⁷. Bet, iepriekš minētā tiesu nolēmuma kontekstā nav pamata runāt par to, jo personas noziegumus izdarīja sākot no 2010.gada, kad jau KL 177.pantā kā pastiprinošais apstāklis bija iekļauta krāpšana organizētas grupas sastāvā.

---

⁴⁴ Latgales apgabaltiesas 21.10.2014. spriedums lietā Nr. 11181033810. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/196596.pdf> [aplūkots 02.03.2018.]

⁴⁵ Grozījumi Krimināllikumā: LV likums. Pieņemts 13.12.2012.

⁴⁶ Grozījumi Krimināllikumā: LV likums. Pieņemts 13.12.2007.

⁴⁷ Augstākās tiesas 07.11.2016. lēmums lietā SKK-J-689/2016. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/downloadlawfile/595> [aplūkots 02.03.2018.]

3. ORGANIZĒTAS GRUPAS NOROBEŽOŠANA NO CITĀM DALĪBAS FORMĀM UN LĪDZDALĪBAS

3.1. Organizētas grupas norobežošana no grupas bez iepriekšējas vienošanās

Grupā bez iepriekšējas vienošanās, salīdzinot ar citām dalības formām, ir vismazākais kaitīgums, jo nodarījums ir noticis spontāni, iepriekš neko neplānojot, kā rezultātā noziedzīgs nodarījums organizētības ziņā nebūs tik saskaņots kā, piemēram, jau grupā pēc iepriekšējas vienošanās, organizētā grupā vai citā smagākā dalības formā. Par to liecina jau pašā nosaukumā esošie vārdi “bez iepriekšējas vienošanās”. Tātad, nav atrodama nekāda iepriekšēja grupas dalībnieku sagatavošanās nodarījumam.

Grupa bez iepriekšējas vienošanās ir divu vai vairāku personu apzināta kopīga tieša piedalīšanās tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanā⁴⁸. Tātad, lai atzītu, ka noziedzīgs nodarījums ir izdarīts grupā bez iepriekšējas vienošanās, pietiek konstatēt, ka vismaz divas personas nozdarījumu izdarījušas kopīgiem spēkiem, lai sasniegtu iecerēto noziedzīgo rezultātu⁴⁹. KL ļoti daudzos pantos kā kvalificējošā pazīme ir atrodama “personu grupa”, pie tam, sīkāk netiek izvirzīta prasība, ka tai ir jābūt ar vienošanos vai bez (protams, ir atsevišķi panti, kur ir konkrēti norādīts, kāda grupa, piemēram, KL 148.panta otrā daļa). Kā piemērus var minēt KL 117.panta 10.punktu, 126.panta trešās daļas 3.punktu, 150.panta otro daļu utt.

Dalība bez iepriekšējas vienošanās ir jānorobežo no divu vai vairāku personu vienlaikus izdarītiem atsevišķiem noziedzīgiem nodarījumiem, kaut arī viņas visas būtu bijušas savstarpēji informētas par katras izdarīto nodarījumu, taču darbības nav bijušas kopīgas un saskaņotas⁵⁰. Tātad, ir redzams, ka būtiski ir tieši tas, ka personām kopīgi un apzināti ir jāpiedalās viena un tā paša nodarījuma realizēšanā.

Autoresprāt, praksē nesagādā grūtības nošķirt organizētu grupu no personu grupas bez iepriekšējas vienošanās, jo, visu apkopojot, ir jāsecina, ka norobežošanas kritēriji ir vairāk kā skaidri- pirmkārt, tas ir skaitliskais grupas sastāvs (pie grupas bez iepriekšējas vienošanās tie ir vismaz divi dalībnieki, bet pie organizētas grupas vairāk kā divi), otrkārt tā ir iepriekšēja vienošanās par grupas izveidi (pie grupas bez iepriekšējas vienošanās tās nav, kas sevī var ietvert pat to, ka dalībnieki pirms konkrētajiem apstākļiem pat nekad nav bijuši pazīstami, bet pie organizētas grupas izveides šāda vienošanās ir obligāta), treškārt, iepriekšēja vienošanās par pienākumu sadali (pie grupas bez iepriekšējas vienošanās tā nemaz nevar būt, ja jau nav bijusi pat vienošanās par grupas kā tādas izveidi (izņemot, ja ir notikusi spontāna pienākumu

⁴⁸ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. 2008, 229.lpp.

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Ibid. 230.lpp.

sadale jau paša noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas procesā), bet pie organizētas grupas iepriekšēja pienākumu sadale pirms paša noziegu realizācijas uzsākšanas ir obligāts elements), ceturtkārt, sastāva realizēšanā piedalošos personu skaits (pie grupas bez iepriekšējas vienošanās visiem dalībniekiem tieši ir jāpiedalās visa noziedzīga nodarījuma sastāva realizēšanā, bet pie organizētas grupas tā var nebūt, jo ir iepriekšēja pienākumu sadale), piektkārt, noziedzīga nodarījuma veidi (pie grupas bez iepriekšējas vienošanās var tikt izdarīti arī kriminālpārkāpumi, bet pie organizētas grupas tikai noziegumi).

3.2. Organizētas grupas norobežošana no personu grupas pēc iepriekšējas vienošanās

Autoresprāt, vislielākās grūtības praksē ir tieši šo divu dalības formu nošķiršanā. Ja salīdzina ar personu grupu bez iepriekšējas vienošanās, tad personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās ir iepriekšēja vienošanās par grupas izveidi.

Vienošanās starp grupas pēc iepriekšējas vienošanās dalībniekiem var būt par vienu vai vairāku noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu [autores komentārs- tātad arī par kriminālpārkāpumu izdarīšanu]. Vienošanās var būt vispārēja noruna par kopīgi izdarāmu nodarījumu, bet norunas gaitā var arī vienoties par nodarījuma konkrētu izdarīšanas vietu, laiku, izmantojamajiem līdzekļiem, rīkiem un paņēmieniem u.tml.⁵¹ Vienošanās var izpausties kā mutiski, tā arī rakstiski, to var veikt ar mīmikas vai ķermeņa kustību palīdzību, kā arī nodarījuma iesākumā izpildot savstarpēji saskaņotas (konkludentas) darbības⁵². Tātad vienošanās var būt jebkādā veidā, kas reāli paplašina to gadījumu skaitu, kad var tikt inkriminēta personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās.

Ar Rīgas rajona tiesas 2011. gada 5. decembra spriedumu krimināllietā Nr. 11815006610 konstatēts, ka Latvijā dzīvojošā L. R. vienojās ar Lielbritānijā dzīvojošo pirmstiesas izmeklēšanā precīzi nenoskaidroto vīrieti „Endijs”(iespējams, A. N.) un ar savu meitu K. P. par kopīgām noziedzīgām darbībām – iedzīvošanās nolūkā veikt sieviešu vervēšanu un nosūtīšanu ar viņu piekrišanu uz Lielbritāniju seksuālo pakalpojumu sniegšanai par maksu „Endijam” piederošajā dzīvoklī – bordelī.

Saskaņā ar iepriekšējo vienošanos L. R. un K. P. pienākumos ietilpa sieviešu savervēšana Latvijā un viņu iepazīstināšana ar nodarbošanās raksturu. L. R. bez tam savervētās sievietes bija jāiepazīstina ar seksuālo pakalpojumu sniegšanas veidiem, darba apstākļiem un nosacījumiem, samaksas kārtību un apmēriem, kā arī jānogādā viņas Lielbritānijā, nodrošinot ar aviobiļetēm.

⁵¹ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. 2008, 231.lpp.

⁵² Ibid. 231.lpp.

„Endija” pienākumos ietilpa aviobiļešu apmaksa, sieviešu sagaidīšana Lielbritānijā, viņu iekārtošana darbā par prostitutām sev piederošajā dzīvoklī – bordelī, reklāmas izvietošana un apmaksa, klientu piegāde, kā arī naudas iekasēšana par sniegtajiem seksuālajiem pakalpojumiem 50% apmērā no saņemtās samaksas, kā arī kontroles un uzraudzības funkcijas pār savervēto sieviešu darba pienākumu izpildi un apmaksas savlaicīgu iekasēšanu.

L. R. un K. P. inkriminēta KL 165.¹ panta otrajā daļā paredzētā nozieguma izdarīšana personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās, lai arī ir bijis pilnīgs pamats izvērtēt jautājumu par nozieguma izdarīšanu organizētā grupā vismaz attiecībā uz epizodi, kad 2010. gada 15. jūnijā uz Lielbritāniju tika nosūtīta M. V., kuras vervēšanā un nosūtīšanā piedalījās abas apsūdzētās, savukārt M. V. sagaidīja un ar prostitutās darbu nodrošināja „Endijs”⁵³. Tātad, pēc šā tiesu piemēra ir redzams, ka ir grūti dažreiz praksē nodalīt abas šīs dalības formas, tomēr, autoresprāt, atbilstošāka būtu bijusi kvalifikācija saskaņā ar KL 165.¹panta trešo daļu, jo ir acīmredzami, ka gan dalībnieku skaita ziņā, gan arī pienākumu sadales ziņā tas vairāk atbilst organizētas grupas sastāvam nekā grupas pēc iepriekšējas vienošanās. Pie tam, visi grupas dalībnieki realizējot nozieguma sastāvu, neatradās vienlaicīgi vienā vietā. Ir būtiski pareizi noteikt dalības formu, it īpaši, ja forma ir kvalificējošā pazīme bīstamākam sastāvam, tādējādi var netikt sasniegts taisnīgums un samērīgums.

Sakarā ar noziedzīgiem nodarījumiem, kurus izdara grupas, kuras sastāv no vairāku valstu pilsoņiem vai arī pats noziegums tiek izdarīts vairākās valstīs, autore novēro biežu likumsakarību, ka šādos gadījumos ne vienmēr tiek sasniegta pilnīga nozieguma atklāšana. Tas ir, ne vienmēr tiek pilnībā identificētas visas nozieguma izdarīšanā iesaistītās personas, tādējādi rodas negodīgi apstākļi, ka vieni grupas dalībnieki tiek sodīti, taču citi ir izbēguši no soda. Autore uzskata, ka tas ir izskaidrojams ar to, ka ir grūti pilnībā izmeklēt noziedzīgu nodarījumu, ja tā izdarīšanas vieta nav vienas valsts robežās. Protams, pastāv starptautiskā sadarbība Interpola vai Eiropola robežās, tomēr tā ne vienmēr ir pietiekami efektīva. Tomēr, būtiskākais pirmstiesas izmeklēšanas laikā ir atklāt pašu organizētas grupas esamības faktu, jo tas vien, ka nav identificēti visi organizētas grupas dalībnieki nav pamats nesaukt pie atbildības tos dalībniekus, kuri ir noskaidroti.

Līdzīgs gadījums ir konstatējams vēl vienā tiesu prakses piemērā- /pers. A/, /pers. B/ un /pers. C/ personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās nolaupīja, un /pers. A/ un /pers. B/ arī nelikumīgi izmantoja svešu maksāšanas līdzekli. 2014.gada 16.februārī, atrodoties Rīgā, viesnīcā, /pers. A/, /pers. B/ un /pers. C/ vienojās par mācītāja aplaupīšanu. 2014.gada

⁵³ Tiesu prakse lietās par cilvēku tirdzniecību. 34.-35.lpp. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/tiesu-prakses-apkopojumi/kriminaltiesibas> [aplūkots 24.02.2018.]

16.februārī laika posmā no plkst.13.08 līdz plkst.20.54 /pers. A/ telefoniski vairākkārt sazinājās ar Romas Katoļu baznīcas pāvestu /pers. M/ un pieteica vizīti pie mācītāja ap plkst.21.00 kopā ar sievu sakarā par it kā veicamajām kristībām. 2014.gada 16.februārī ap plkst.21.00 /pers. A/, /pers. B/ un /pers. C/, būdami alkohola ietekmē, ieradās pie Romas Katoļu baznīcas un, piekrītot /pers. A/ norādījumam, /pers. B/ un /pers. C/ bija jāiet baznīcā runāt ar mācītāju par it kā veicamajām kristībām, tad jāiesit mācītājam un viņš jāsasien. Realizējot mutisko vienošanos, pēc /pers. M/ uzaicinājuma ienākt baznīcas telpās un apsēsties, /pers. B/ tīši iesita ar dūri pāvestam /pers. M/ pa seju, nodarot viņam fiziskas sāpes un vieglus miesas bojājumus, kuri izpaudās smadzeņu satricinājuma, sejas sasituma un sistas brūces augšlūpā, veidā. Pēc tam, kad cietušais /pers. M/ no saņemtā sitienu nokrita uz grīdas, /pers. B/ cietušajam ar elektrības vadu sasēja rokas un kājas, ar drēbes gabalu aizsēja acis un muti. Pēc notikušā, baznīcas telpās ienāca /pers. A/, pienāca pie zemē guļošā sasieta /pers. M/, pārmeklēja /pers. M/ kabatas un saplēsa priesteram amata tērpu (sutenu). /pers. B/ palika pie sasieta /pers. M/ un pieprasīja atdot telefonu, kredītkartes ar PIN kodiem un automašīnas atslēgas, bet /pers. C/ un /pers. A/ nolūkā pārmeklēt baznīcas telpas un atrast vērtīgas mantas, uzskrēja pa trepēm baznīcas otrajā stāvā. No baznīcas dzīvojamām telpām /pers. A/, /pers. B/ un /pers. C/ nolaupīja „Swedbank” klasisko debetkarti Nr.5573670001004643 izdotu uz /pers. M/ vārda un piesaistītu viņa norēķinu kontam, kuras atjaunošanas izmaksas ir 7 euro, „Swedbank” Maestro Buss debetkarti Nr.6762525600113238, kas bija piesaistīta Romas katoļu draudzes norēķinu kontam, kuras atjaunošanas izmaksas ir 7 euro, „Swedbank” maksājumu karti uz nodibinājuma „Caritas Latvija” vārda, kuras atjaunošanas izmaksas ir 7 euro.⁵⁴ Autoresprāt, pamatotāk būtu kvalificēt iepriekš minēto personu darbības kā veiktas organizētā grupā (KL 193.panta ceturtā daļa) nevis personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās, jo personas vienojās par katra pienākumiem pirms tika uzsākta paša nozieguma realizācija (var izsecināt arī no faktiskajiem apstākļiem, ka personas B. un C. ieradās notikuma vietā ātrāk un uzsāka nozieguma realizāciju, tātad, jau neizpildās prasība personu grupai pēc iepriekšējas vienošanās par visu dalībnieku atrašanos vienlaicīgi vienā vietā). Tas, ka vēlāk nozieguma izdarīšanas laikā visa grupa vienlaicīgi un vienā vietā turpināja nozieguma izdarīšanu, nevarētu būt par kritēriju, lai grupas dalībnieku darbības tomēr kvalificētu kā izdarītas personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās. Autoresprāt, visnozīmīgākā ir tieši iepriekšēja vienošanās par pienākumu sadali starp grupas dalībniekiem, jo arī organizētas grupas dalībnieki varētu realizēt noziegumu vienlaicīgi un vienā vietā, tomēr tā nav obligāta prasība.

⁵⁴ Aizkraukles rajona tiesas 20.01.2015. spriedums lietā Nr. 11370010514. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/250685.pdf> [aplūkots 24.02.2018.]

Tātad būtiskākie norobežošanas kritēriji ir grupas dalībnieku minimālais skaits, vienošanās pastāvēšana starp grupas dalībniekiem par grupas izveidi, kā arī par iepriekšēju pienākumu sadali starp grupas dalībniekiem (būtiski pie organizētas grupas). Viens svarīgs kritērijs, kurš palīdz norobežot abas grupas, ir prasība par visu personu vienlaicīgu atrašanos noziedzīga nodarījuma izdarīšanas vietā, bet pie organizētas grupas šādas prasības nav.

Kā jau tika minēts iepriekšējā nodaļā, tad darba autore uzskata, ka būtu nepieciešams mazliet pilnveidot organizētas grupas jēdzienu, uzsverot, ka tai būtu jābūt stabilai apvienībai, kura ir izveidota vairāku noziegumu izdarīšanai, kurā grupas dalībnieku starpā ir iepriekš sadalīti pienākumi, un kur šis grupas dalībnieku skaits nav mazāks par trim.

Tādējādi, autoresprāt, pamatota šķiet ideja, ka personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās varētu transformēties organizētā grupā ar brīdi, kad izpildītos stabilitātes elementi, protams, pie apstākļiem, ja paralēli izpildītos citas obligātās organizētas grupas pazīmes, piemēram, minimālais grupas dalībnieku skaits un citas pazīmes.

Ja tiktu grozīts organizētas grupas jēdziens, tad nedaudz būtu jāgroza arī personu grupas pēc iepriekšējas vienošanās izpratni.

3.3. Organizētas grupas norobežošana no bandas

Banda ir bīstamāka dalības forma nekā organizēta grupa, jo saskaņā ar KL 224.panta pirmajā daļā sniegto bandītisma definīciju, tā ir vairāk nekā divu personu apvienošanās organizētā, ar ieroci bruņotā grupā vismaz viena nozieguma izdarīšanai. Ar apvienošanās brīdi tas jau ir uzskatāms par pabeigtu nodarījumu (nošķelts sastāvs).

Tātad, ir secināms, ka banda ir organizēta grupa, tas nozīmē, ka pamatā tai ir visas organizētas grupas pazīmes, kā arī viena papildus pazīme, kas nošķir to no organizētas grupas un padara to par daudz bīstamāku. Šī papildus pazīme ir ierocis. Tas var būt šaujamerocis, aukstais ierocis, lielas enerģijas pneimatiskais ierocis un spridzināmās ietaises⁵⁵. Pirms 2003.gada 5.jūnija grozījumiem Ieroču aprites likumā par ieroci netika uzskatīts lielas enerģijas pneimatiskais ierocis un spridzināmās ietaises⁵⁶ (tagad spēkā ir 2011.gada 1.janvāra likums⁵⁷). Tātad, ar šiem grozījumiem tika paplašināts to gadījumu loks, kad var tikt inkriminēts bandas sastāvs.

Ierocim ir jābūt tādām, kas ir lietošanas derīgs, t.i. dzīva mērķa iznīcināšanai, pie tam viena ļoti svarīga nianse ir tā, ka par šo ieroci ir jāzina visiem grupas biedriem, pie tam nav svarīgi, vai to reāli pielietos, kā arī, vai tas būs klāt katra nozieguma izdarīšanas brīdī.

⁵⁵ Krastiņš U., Liholaja V., Hamkova D. Krimināllikuma komentāri. Trešā daļa (XVIII-XXV nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 247.-248.lpp.

⁵⁶ Pakalna L. Organizētas grupas jēdziens krimināltiesībās (III). Likums un Tiesības, 2008, nr.2(102), 51.lpp.

⁵⁷ Ieroču un speciālo līdzekļu aprites likums: LV likums. Pieņemts 28.10.2010. [01.01.2017. red.]

Priekšmeti, kas domāti saimniecisku vai sadzīves uzdevumu veikšanai, nav uzskatāmi par bandas bruņojumu, kaut arī tie tiktu izmantoti noziedzīgās grupas izdarītajos uzbrukumos⁵⁸.

Tātad, visu apkopojot, vienīgā pazīme, kura norobežo organizētu grupu no bandas ir tā, ka otrajā ir ierocis.

3.4. Organizētas grupas norobežošana no noziedzīgas organizācijas

Noziedzīgas organizācijas, definīcija ir sniegta KL 89.¹panta pirmajā daļā. Tā ietver sevī organizētas grupas pazīmes. Atšķirības ir saskatāmas divās pazīmēs, 1) tās sastāvā ir vismaz piecas personas; 2) noziedzīga organizācija ir domāta likumā noteikto noziegumu realizēšanai - izdarīt sevišķi smagus noziegumus pret cilvēci vai mieru, kara noziegumus, īstenot genocīdu vai izdarīt sevišķi smagus noziegumus pret valsti. Noziedzīgs nodarījums jau tiks uzskatīts par pabeigtu ar noziedzīgas organizācijas izveidošanas brīdi (nošķelts sastāvs).

Par to, ka likumdevējs uzskata, ka noziedzīga organizācija ir bīstamākā dalības forma, liecina tas, ka par šādu sastāva realizāciju ir paredzētas bargākas sankcijas, salīdzinot ar KL 224.pantu, kas ir bandītisms.

Tātad, visu apkopojot, jāsecina, ka norobežojošās pazīmes no organizētas grupas ir noziedzīgas organizācijas skaitliskais sastāvs, kā arī konkrēti KL paredzēti noziegumi, par kuriem iestājas atbildība. Vēl pie noziedzīgas organizācijas var būt ierocis, jo tā ir bīstamāka dalības forma nekā banda, taču tā nav obligāta pazīme. Piemēram, īstenot genocīdu var arī bez ieroča palīdzības, pietiek tikai ar to, ka kādai personu grupai tiek radīti tādi dzīves apstākļi, kuru dēļ tie fiziski tiek iznīcināti, piemēram, bada apstākļi.

3.5. Līdzdalības nošķiršana no organizētas grupas

Kā jau tika minēts iepriekš, tad arī līdzdalība ir saistīta ar to, ka vairākas personas piedalās vienā noziedzīgā nodarījumā, pie tam ar kopīgu nodomu.

Saskaņā ar KL 20.panta pirmo daļu *par līdzdalību uzskatāma apzināta darbība vai bezdarbība, ar kuru persona (līdzdalībnieks) kopīgi ar citu personu (izdarītāju) piedalījies tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, bet pati nav bijusi tā tiešā izdarītāja*. Noziedzīgā nodarījuma līdzdalībnieki ir organizētāji, uzkūditāji, atbalstītāji. Tātad, jau pirmā atšķirība, kura ir vērojama starp dalību un līdzdalību ir tajā, ka dalībā ir līdzizdarītāji, kas jau liecina, ka visi kaut ko kopīgi dara, bet līdzdalībā ir līdzdalībnieki, kas nozīmē, ka viņi piedalās

---

⁵⁸ Krastiņš U., Liholaja V. 2015, 104.lpp.

nodarījumā, bet neko tajā tieši nerealizē. Tas pats attiecas arī uz organizētu grupu, kur visi dalībnieki ir līdzdarītāji, kas, protams, nenozīmē, ka pie organizētas grupas nevar būt arī līdzdalība, kad kādas citas personas uzkūda uz nozieguma izdarīšanu, atbalsta to vai organizē.

Līdzdalība ir iespējama tad, ja ir identificēts noziedzīgā nodarījuma tiešais izdarītājs⁵⁹. Līdzdalībnieku nodarījums ir kvalificējams tāpat kā tiešā izdarītāja, izņemot, līdzdalībnieka darbības papildus tiek kvalificētas saskaņā ar KL 20.panta attiecīgo daļu, kas ir atkarīga no līdzdalībnieka lomas- organizētājam otrā daļa, uzkūdītājam trešā daļa, bet atbalstītājam ceturta daļa.

Ir saprotams, kāpēc praksē var rasties grūtības dalības un līdzdalības nošķiršanā, jo ir daudz pazīmju, kuras ir kopīgas abiem šiem tiesību institūtiem: 1) tiek iesaistītas vismaz divas personas; 2) darbību vai bezdarbību personas veic kopīgām pūlēm; 3) pastāv cēloņsakarība starp darbību un kaitīgo rezultātu; 4) kopīgās darbības ir tīšas; 5) vienīgā vainas forma- nodoms (lielākoties tiešs)⁶⁰.

Tātad, galvenā un būtiskākā atšķirība starp šiem diviem tiesību institūtiem ir tieši tas fakts, ka vieni tieši izdara, bet otri vai nu organizē vai vada, uzkūda uz nodarījumu vai to atbalsta, taču paši personīgi nav tiešie izdarītāji. Autoresprāt, jau LSL un vēlāk arī KL tika veikta ļoti liels solis uz priekšu, nošķirot šos tiesību institūtus, jo, kaut arī tie var pastāvēt līdzās arī viena nodarījuma ietvaros, taču to būtība ir krasi atšķirīga.

Tālāk KL 20.panta otrajā, trešajā un ceturtajā daļās ir sniegtas līdzdalībnieku- organizētāja, uzkūdītāja un atbalstītāja- definīcijas. Organizētājs ir persona, kura noziedzīgu nodarījumu ir organizējusi vai vadījusi. Uzkūdītājs ir persona, kura citu personu ir pamudinājusi izdarīt nodarījumu. Atbalstītājs ir persona, kura apzināti ir veicinājusi noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, kas var izpausties gan kā norādījumu un padomu sniegšanā, gan arī reālu darbību veikšanā, piemēram, novēršot kaut kādus šķēršļus, sniedzot finansiālu atbalstu, vai jau iepriekš apsolut noslēpt izdarītāju, līdzdalībniekus, rīkus vai priekšmetus utt. Ja šāda iepriekšēja apsolutība nebūtu, tad tas būtu piesaistības institūts, kurš tiek regulēts KL 22.pantā un arī vēl dažos KL Sevišķās daļas pantos, taču šo jautājumu autore sīkāk neapskatīs. Atbalstītājs ir persona, kas zina par noziedzīgā nodarījuma izdarītāja nodomu izdarīt konkrēto noziedzīgo nodarījumu un vēlas, lai noziedzīgais nodarījums tiktu izdarīts, tādēļ ar saviem padomiem un norādījumiem, kā arī, dodot līdzekļus un novēršot šķēršļus noziedzīgā nodarījuma izdarītājam, atvieglo viņa darbību veikšanu⁶¹.

⁵⁹ Liholaja V. Vairāku personu piedalīšanās noziedzīga nodarījuma izdarīšanā kvalifikācijas problēmjautājumi. Administratīvā un Kriminālā justīcija, 1/2014, 53.lpp.

⁶⁰ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. 2008, 220.lpp.

⁶¹ Augstākās tiesas 10.08.2017. lēmums lietā SKK 282/2017. Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/5264> [aplūkots 17.02.2018.]

Kā jau tika minēts iepriekš, tad arī pie organizētā grupā izdarītiem noziegumiem paralēli ir iespējama līdzdalība (tad, kad dalībnieki un līdzdalībnieki ir dažādas personas). Sarežģītākais, autoresprāt, ir nošķirt atbalstītāju no organizētas grupas dalībnieka, it īpaši situācijās, ja atbalstītājs tikai fiziski novērš potenciālā cietušā pretestību, taču pats nozieguma izdarīšanā nepiedalās. Sākotnēji varētu šķist, ka viņš ir grupas dalībnieks, taču pēc sīkākas analīzes varētu noskaidroties, ka viņš ir atbalstītājs. Šādā jautājumā viss ir atkarīgs no faktiskajiem apstākļiem. Identiska situācija ir bijusi arī vienā no 2003.gada Rīgas apgabaltiesas Kriminālietu tiesas kolēģijas spriedumiem, kur tiesa konkrēti risināja jautājumu, vai persona, kura fiziski novērša cietušā pretošanos, ir uzskatāma par fizisko atbalstītāju vai arī ir personu grupas pēc iepriekšējas vienošanās dalībnieks. Tiesa šo jautājumi izlēma tādējādi, ka atzina personu par atbalstītāju.

Saistībā ar nozieguma atbalstīšanu autore atrada pāris tiesu prakses piemērus, kur tiek nesaprotami lietots termins "atbalstīja". Sākotnēji varētu šķist, ka atbalstīšana ir domāta kā atbalstītāja darbības, taču pie soda noteikšanas netiek minēta KL 20.panta ceturtā daļa. Piemēram, */pers. E/ organizētā grupā bez attiecīgas atļaujas pārvadāja, glabāja, remontēja un izgatavoja šaujамieročus, kā arī bez attiecīgas atļaujas iegādājās un glabāja šaujамieroču munīciju, bet /pers. G/ un /pers. F/ organizētā grupā bez attiecīgas atļaujas glabāja, kā arī atbalstīja šaujамieroču neatļautu pārvadāšanu, remontēšanu un izgatavošanu, kā arī atbalstīja šaujамieroču munīcijas iegādāšanos un glabāšanu bez attiecīgas atļaujas*⁶². Tieši tāpat tiesa izteicās vēl vienā tiesas piemērā- */pers. A/, darbojoties organizētā grupā, atbalstīja neatļautu psihotropo vielu iegādāšanu un pārvadāšanu realizācijas nolūkā organizētā grupā, lielā apmērā*⁶³. Taču pie galīgās kvalifikācijas personām netika inkriminēta KL 20.panta ceturtā daļa.

Vai vēl cits piemērs- *apsūdzētie /pers. B/, /pers. I/ un /pers. A/ darbojoties organizētā grupā - atbalstīja neatļautu narkotisko vielu iegādāšanos, glabāšanu un pārvadāšanu realizācijas nolūkā organizētā grupā, lielā apmērā*⁶⁴. Šajā otrajā gadījumā personām I. un A. tika inkriminēta KL 20.panta ceturtā daļa un KL 253.¹panta trešā daļa, jo viņi nodarbojās ar cilvēku vervēšanu neatļautai narkotisko vielu pārvedāšanai. Īpatnēji šķiet tas, ka visas apsūdzētās personas darbojās organizētā grupā, taču I. un A. darbības tika atzītas par atbalstošām. Tādējādi */pers.B/, /pers. I/ un /pers. A/, izveidoja vairāk nekā divu personu*

⁶² Rīgas rajona tiesas 02.09.2015. spriedums lietā Nr.11840003912. Pieejams:

<https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/232260.pdf> [aplūkots 17.02.2018.]

⁶³ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 21.08.2017. spriedums lietā Nr. 11815004717. Pieejams:

<https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/326840.pdf> [aplūkots 17.02.2018.]

⁶⁴ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 20.04.2017. spriedums lietā Nr. 11815002212. Pieejams:

<https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/319934.pdf> [aplūkots 17.02.2018.]

apvienību (organizētu grupu), kura radīta nolūkā kopīgi izdarīt sevišķi smagu noziedzīgu nodarījumu un savstarpēji vienojās par noziedzīgo lomu un pienākumu sadali noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā⁶⁵. Tātad tiesa atzīst, ka viņi visi bija organizētas grupas dalībnieki, jo kopīgi to izveidoja. Tāpēc rodas jautājums, ja jau viņi visi ir grupas dalībnieki, kuru starpā ir sadalīti pienākumi, tātad līdzizdarītāji, kāpēc viņu darbības tiek kvalificētas kā līdzdalībnieku? Ir zināms, ka krimināltiesībās šādas situācijas tiek risinātas tādējādi, ka, ja persona ir gan līdzdalībnieks, gan līdzizdarītājs, tad pie galīgās kvalifikācijas sodu nosaka kā līdzizdarītājam, taču pie soda noteikšanas tiek ņemta vērā arī personas kā līdzdalībnieka loma noziegumā. Tādējādi, autoresprāt, šeit tiesa ir nepareizi novērtējusi personu A. un I. darbības, jo pie apstākļu analīzes visu laiku tiek uzsvērts, ka viņi darbojās organizētas grupas ietvaros.

To, cik būtiski ir norobežot izdarītāju no līdzdalībnieka, apstiprina Latvijas Republikas Augstākās tiesas plēnuma 1992.gada 24.februāra lēmums Nr.1 "Par krimināllikumu piemērošanu lietās par tīšām slepkavībām"⁶⁶ 22.punktā teiktais, ka lietās par slepkavībām, kas izdarītas grupā, par nozieguma izpildītājiem [autores komentārs-mūsdienu skatījumā tas ir noziedzīga nodarījuma izdarītājs] atzīstamas tikai tās personas, kuras rīkojušās kopīgi ar vienotu nodomu, kas bijis vērsts uz slepkavības izdarīšanu, un kuras tieši piedalījušās dzīvības atņemšanas procesā. Stingri jānorobežo no šādu noziegumu organizētājiem, uzskūditājiem un atbalstītājiem⁶⁷.

Attiecībā uz organizētāja norobežošanu no organizētas grupas dalībnieka ir jāatzīst, ka galvenā prasība ir tā, ka organizētājs pats nerealizē nozieguma sastāvu, taču tikai vai nu organizē šīs darbības, vai arī tās vada. Pēc būtības varētu teikt, ka organizētājs nedara fiziskas darbības, bet gan drīzāk intelektuālas. Tas izpaužas tādās darbībās kā noziedzīga nodarījuma plānošanā, tātad arī stratēģijas izstrādē, pienākumu sadalē starp grupas dalībniekiem (parasti organizētājs ir tas, kas uzņemas organizētas grupas vadību), nozieguma realizācijas koordinēšanā un tā tālāk. Tādējādi, autore uzskata, ka praksē nav saskatāmas tik lielas grūtības organizētāja norobežošanā no organizētas grupas dalībnieka.

Autore uzskata, ka saistībā ar uzskūditāja norobežošanu no organizētas grupas dalībnieka šādu grūtību nav. Uzskūditāja mērķis ir vienkāršs- panākt to, lai citas personas izdara noziedzīgu nodarījumu, tādējādi pats uzskūditājs faktiski neveic nekādas fiziskas darbības, bet gan tikai pierunā citus un noziedzīgu nodarījumu.

⁶⁵ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 20.04.2017. spriedums lietā Nr. 11815002212. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/319934.pdf> [aplūkots 17.02.2018.]

⁶⁶ Augstākās tiesas plēnuma 24.02.1992. lēmums. Grām.: Krimināllikuma zinātniski-praktiskais komentārs. 2.grāmata. Pielikums pie XII-XVII nodaļām. Rīga: AFS, 2003, 354.lpp.

⁶⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas plēnuma lēmumu krājums. 1991-2002. Rīga, 2002, 25.lpp.

4. ORGANIZĒTAS GRUPAS IZPRATNE ĀRVALSTU REGULĒJUMĀ

Kā jau tika noskaidrots iepriekš, tad organizēta grupa ir tāda dalības forma, kura atšķiras no personu grupas (gan pēc iepriekšējas vienošanās, gan bez tās) ar daudz lielāku organizētības pakāpi un dalībnieku skaitu. Tās sastāvā ir iespējams izdarīt daudz kaitīgākus noziegumus. Ir interesanti izpētīt arī citu valstu regulējumu un saprast, kas ir tas, kas atbilst mūsdienu Latvijas krimināltiesību izpratnei, un kas ir tas, kas atšķir abu valstu regulējumus. Autore šajā nodaļā apskatīs Krievijas Federācijas, Vācijas Federatīvās Republikas, Lietuvas, Spānijas un Dienvidkorejas regulējumus.

4.1. Organizēta grupa Krievijas Federācijas kriminālkodeksā

Krievijas Federācijas kriminālkodeksa [turpmāk tekstā KF KK] 7.nodaļa⁶⁸ ir veltīta līdzdalībai (*соучастие*) noziedzīgā nodarījumā. Jāsāk ar to, ka gluži tāpat kā LPSR KK, tā arī KF KK ir pazīstams tikai līdzdalības institūts, pie tam, kā līdzdalības veidi ir saprotami organizētājs, atbalstītājs un uzkūditājs (KF KK 33.pants), bet līdzdalības formas (*форма соучастия*) ir personu grupa bez iepriekšējas vienošanās un pēc iepriekšējas vienošanās, organizēta grupa un noziedzīga organizācija (KF KK 35.pants), atsevišķi ir pieminēta arī bruņota organizēta grupa jeb banda. Līdzdalības forma sevī ietver ārējo vienošanās pakāpi līdzdalībnieku darbībās, kā sagatavošanās stadijā pirms nozieguma, tā arī konkrēta nozieguma izdarīšanā⁶⁹. Tātad, pastāv tikai viens tiesību institūts-līdzdalība, kas netiek atsevišķi nošķirts no dalības, bet tas tiek citādāk nodēvēts- par līdzdalības formu.

Organizētas grupas jēdziens ir pieminēts KF KK 35.panta trešajā daļā. Noziegums tiek izdarīts organizētas grupas sastāvā, ja to izdara noturīga personu grupa, kas ir iepriekš apvienojusies, lai izdarītu vienu vai vairākus noziegumus. Noziegumu klasifikācija ir sniegta KF KK 15.pantā. Krievijas Federācijā pastāv četri noziegumu veidi- mazāk smagi noziegumi, vidēja smaguma noziegumi, smagi noziegumi un sevišķi smagi noziegumi. Tātad, organizēta grupa var tikt izveidota jebkura no iepriekš minēto noziegumu izdarīšanai. Latvijas krimināltiesībās organizēta grupa var izdarīt visus noziedzīgus nodarījumus, izņemot kriminālpārkāpumus. Tātad, tā jau ir pirmā atšķirība starp abu valstu regulējumiem.

⁶⁸ Уголовный кодекс Российской Федерации [Krievijas Federācijas kriminālkodekss]. Pieejams: <http://m.ppt.ru/kodeks.phtml?kodeks=20>- [aplūkots 17.03.2018.]

⁶⁹ Белокобыльский Н.Н. и др. Уголовное право Российской Федерации. Общая часть. Учебник для вузов. Москва: Статут, 2012, с. 423.

Galvenā raksturojošā pazīme ir tieši šīs grupas noturīgums (obligātā pazīme), kas nozīmē, ka grupas dalībniekus apvieno kopīgs mērķis izdarīt vairākus noziegumus attiecīgā laika periodā. Šāda grupa var sastāvēt arī no diviem dalībniekiem (fakultatīvās pazīmes), kas ir jau iepriekš apvienojušies viena vai vairāku noziegumu izdarīšanai, taču pēc vispārējā noteikuma tai ir jābūt vadītājam (organizētājam), kurš koordinē grupas dalībnieku darbības, meklē jaunus tās dalībniekus, sadala grupas dalībnieku lomas, izplāno pašus noziegumus, kā arī dažreiz nodrošina izdarīta nozieguma slēpšanu. Par grupas noturīgumu var liecināt īpaša iestāšanās kārtība, disciplīnas prasību ievērošana, sastāva un organizācijas struktūru stabilitāte, grupas dalībnieku saliedētība, izvēlēto darbību metožu vienvērdīgums, šaura noziegumu specialitāte⁷⁰. Latvijas tiesībās šādu īpašu prasību nav, izņemot iepriekšēju vienošanos par grupas izveidi un grupas dalībnieku minimālo skaitlisko sastāvu.

Organizētas grupas dalībnieki var būt noziegumu tiešie izpildītāji, vai arī tieši nepiedalīties to izdarīšanā, taču šāda tehniska lomu sadale neietekmē dalībnieku darbību juridisko novērtējumu- visi organizētas grupas dalībnieki tiek atzīti par tiešajiem nozieguma izdarītājiem saskaņā ar KF KK 34.panta otro daļu, neatsaucoties uz tā paša kodeksa 33.pantu⁷¹. Šāda izpratne atbilst arī Latvijas krimināltiesību izpratnei.

Šādā pašā saistībā Krievijas Federācijas tiesu praksē saistībā ar lietām par izspiešanu ir sniegts organizētas grupas jēdziens- kā organizētu grupu ir jāsaprot noturīgu grupu, kas sastāv no divām un vairāk personām, kuras ir apvienojušās ar mērķi izdarīt vienu vai vairākus noziegumus. Parasti šādas grupas rūpīgi sagatavojas un plāno noziegumus, sadala lomas starp līdzdalībniekiem, tehniski sagatavojas un tā tālāk⁷². Tātad, ja tiek veikts salīdzinājums ar Latvijas krimināltiesību izpratni, tad jau ir redzamas divas krasas atšķirības, pirmkārt, līdzīgi Padomju Latvijas tiesībām Krievijas Federācijā ir tikai līdzdalības institūts, bet nav atsevišķi nodalīta dalība, kā arī, otrkārt, grupas dalībnieku skaits ir atšķirīgs, ja Krievijas krimināltiesību izpatne organizēta grupa sastāv no vismaz diviem dalībniekiem, tad Latvijas izpratnē šāda grupa izveidojas vismaz no trim dalībniekiem, kā arī noteikti ir jāpiemin noziedzīgo nodarījumu gradācijas atšķirības starp Latviju un Krievijas Federāciju.

Saskaņā ar KF KK 35.panta panta septīto daļu, noziegumi, kuri ir izdarīti kādā no līdzdalības formu sastāvā, konkrēti arī organizētas grupas sastāvā, atbildības ziņā ir daudz

---

⁷⁰ Радченко В.И. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации. Верховный Суд Российской Федерации. Санкт-Петербург: Питер, 2008, с. 61.

⁷¹ Ibid.

⁷² Никулин С.И. Комментарий к Уголовному кодексу с постатейными материалами и судебной практикой. Москва: Юрайт, 2001, с. 163.

nopietnāki un bīstamāki⁷³. Tas atbilst arī Latvijas koncepcijai jeb tie noziegumi, kuri ir izdarīti dalībā sankciju ziņā ir daudz bargāki nekā vienpersoniski izdarītie noziegumi.

Līdzdalības izpratne Krievijas Federācijas krimināltiesībās ir līdzīga Padomju Savienības krimināltiesībās (tātad arī Latvijas PSR krimināltiesībās) bijuši. Tas ir izskaidrojams ar to, ka Krievijas Federācija ir tās tiešā pēctece un tiesību pārņēmēja.

4.2. Organizēta grupa Vācijas Federatīvās Republikas kriminālkodeksā

Vācijas Federatīvās Republikas kriminālkodeksa [turpmāk tekstā- VFR KK] 3.nodaļa ir veltīta līdzdalībai (*Beteililung*⁷⁴). Tā paša kriminālkodeksa 25.pantā⁷⁵ pirmajā daļā ir sniegta izdarīšanas definīcija jeb kā izdarītājs ir sodāms tas, kas izdara noziedzīgu nodarījumu pats vai ar citas personas starpniecību. Šī panta otro daļu var saistīt ar atbildību par dalībā izdarītu noziedzīgu nodarījumu, vai citiem vārdiem sakot, ja noziedzīgu nodarījumu izdara vairākas personas kopīgi, tad katra nes atbildību kā izdarītājs (līdzizdarītājs). Tātad var izdalīt trīs noziedzīga nodarījuma izdarīšanas formas, kur pirmā ir pašas personas vienpersoniski izdarīts noziedzīgs nodarījums, otrā ir, izmantojot citu personu, un trešā ir kopīgi ar citu personu vai personām. Par izpildītāju ir uzskatāms tas, kuram, izdarot tīšu noziedzīgu nodarījumu, ir vēlme to izdarīt kā savu paša. Ja vairākām personām šī vēlme ir kopīga, tad šeit ir pamats runāt par līdzizdarīšanu⁷⁶. Pie tam ir svarīgi, lai katra dalībnieka darbības sekmētu kopīgo noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu.

Tas nozīmē, ka VFR KK nav paredzēta īpaša atbildība par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu dalībā, kvalificējot šos nodarījumus visiem tiek piemērota atbildība kā tiešajiem izdarītājiem. Piemēram, VFR KK 127.pantā ir paredzēta atbildība par bruņotas grupas izveidi, 129.pantā par noziedzīgu apvienību izveidi, 129a.pantā par teroristisku organizāciju izveidi un vēl citi panti, kuros atsevišķi ir paredzēta atbildība par kaut kādu grupējumu izveidi vai piedalīšanos tajos noziedzīgu nodarījumu izdarīšanai.

VFR KK nesatur līdzdalības kā tādas jēdzienu, taču vācu krimināltiesību doktrīnā ar līdzdalību tiek saprasta vairāku personu piedalīšanās visdažādākajos veidos tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanā⁷⁷.

⁷³ Наумов А.В. Практика применения Уголовного кодекса Российской Федерации. Комментарий судебной практики и доктринальное толкование. Москва: Волтерс Клувер, 2005, с. 98.

⁷⁴ Жалинский А.Э. Современное немецкое уголовное право. Москва: Проспект, 2006, с.257.

⁷⁵ Уголовный кодекс Федеративной Республики Германии [Vācijas Federatīvās Republikas kriminālkodekss]. Pieejams: <http://constitutions.ru/?p=5854> [aplūkots 17.03.2018.]

⁷⁶ Козочкин И.Д. Уголовное право зарубежных стран. 3-е изд. Москва: Волтерс Клувер, 2010, с.439.

⁷⁷ Козочкин И. Д. Уголовное право зарубежных стран. Общая часть. Москва: Омега-Л, 2003, с.395.

4.3. Organizēta grupa Lietuvas kriminālkodeksā

Lietuvas kriminālkodeksa [turpmāk tekstā- LK] 24.panta otrajā daļā ir teikts, ka līdzdalībnieks ir arī izpildītājs, tātad, ir jāsecina, ka arī Lietuvas krimināltiesībās ir pazīstams tikai līdzdalības institūts (*Bendrininkavima*⁷⁸). Par izpildītāju ir uzskatāma persona, kura ir izdarījusi noziegumu pati, vai, izmantojot citu personu, kura ir vai nu nepieskaitāma, vai arī nav sasniegusi vecumu, kurš paredzēts LK 13.pantā (pamatā kriminālatbildība iestājas no sešpadsmit gadu vecuma, bet izņēmumu gadījumos jau no četrpadsmit gadiem, izņēmumu uzskaitījums ir sniegts LK 13.panta otrajā daļā), vai arī izmantojusi citas personas, kuras nenes atbildību par nodarījumu. Ja noziedzīgu nodarījumu ir izdarījušas vairākas personas kopīgi, tad viena no viņām tiek atzīta par līdzizdarītāju (LK 24.panta trešā daļa). Šī izpildītāja definīcija ir ļoti līdzīga VFR KK sniegtajai izdarītāja definīcijai.

Šī paša kriminālkodeksa 25.pantā ir regulētas līdzdalības formas- tā ir līdzdalībnieku grupa, organizēta grupa un noziedzīga apvienība. LK 25.panta trešajā daļā ir sniegta organizētas grupas definīcija, kur ir teikts, ka par organizētu grupu tiek atzīta grupa, ja jebkurā noziedzīga nodarījuma stadijā divas vai vairāk personas ir vienojušās par kopīgi izdarāmiem vairākiem noziegumiem vai vienu smagu noziegumu, vai sevišķi smagu noziegumu, kā arī katrs grupas dalībnieks noziegumu izdarot, izpilda konkrētu uzdevumu vai spēlē īpašu lomu. LK 11.pantā ir sniegts noziegumu uzskaitījums.

Gluži tāpat kā Krievijas Federācijā, tā arī Lietuvā dalījums noziegumos atšķiras no Latvijā pazīstamā dalījuma. Tātad LK ir mazāk smags noziegums, vidēja smaguma noziegums, smags noziegums un sevišķi smags noziegums, kā arī vēl atsevišķi ir izdalīts kriminālpārkāpums. Tātad, atbildība par darbībām organizētas grupas sastāvā var iestāties par visiem noziegumiem.

Saskaņā ar LK 26.panta pirmo daļu, tad līdzdalībnieki nes atbildību tikai par tiem izpildītāja noziedzīgiem nodarījumiem, kuri ietilpa viņu nodomā. No tā var secināt, ka visi līdzdalībnieki vienādā mērā nes atbildību par izdarītajiem noziegumiem, neatkarīgi no katra lomas, izņemot, ja ir bijis ekscess.

Organizētas grupas prasības kā LK, tā arī KL ir diezgan līdzīgas. Pirmkārt, jau jāmin iepriekšēju vienošanos par vienu vai vairāku noziegumu izdarīšanu, otrkārt, ir pienākumu vai lomu sadale. Būtiskā atšķirība ir grupas skaitliskais sastāvs, ja Latvijā tie ir vairāk nekā divi dalībnieki, tad Lietuva var būt divi vai vairāki organizētas grupas dalībnieki.

---

⁷⁸ Lietuvos respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo [Lietuvas kriminālkodekss]. Pieejams: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2B866DFF7D43/yXHATJdvQa> [aplūkots 17.03.2018.]

4.4. Organizēta grupa Spānijas kriminālkodeksā

Spānijas kriminālkodekā [turpmāk tekstā– SK] dalība un līdzdalība atsevišķi nav reglamentēta. SK nedod arī vispārējo dalības un tās formu definīciju, kaut arī tā atsevišķos sevišķās daļas pantos ir norāde uz vairāku personu piedalīšanos noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas tiek atzīta par pamatsastāva pazīmi vai nodarījuma kvalificējošo apstākli. Tā, piemēram, SK 180.pantā⁷⁹ ir pastiprināta atbildība par dzimumbrīvības apdraudējumu ar vardarbību vai iebiedēšanu, ja to izdarījušas trīs vai vairāk personas, kuras darbojušās grupā. Savukārt SK 557.pantā paredzēta tādas personas atbildība, kura grupas sastāvā veic darbības, kuras tiek kvalificētas kā masu nemieri⁸⁰.

SK 17.panta pirmajā daļā tiek runāts par vienošanos, un ka atbildība par to iestājas tikai likumā īpaši atrunātajos gadījumos. Šī paša panta otrajā daļā tiek sniegta pašas vienošanās definīcija, kur teikts, ka vienošanās pastāv, kad divas vai vairāk personas savā starpā vienojas par nozieguma izdarīšanu un nolēmj to realizēt. Savukārt, SK 17.panta trešajā daļā ir norādīts, ka vienošanās pastāv, kad persona, kura nolēmusi izdarīt noziegumu, piedāvā citai vai citām personām to realizēt. Tātad, lai iestātos atbildība, ir nepieciešama vienošanās starp personām par vienu vairāku noziegumu izdarīšanu.

Saskaņā ar SK 10.pantu Spānijā ir dalījums kriminālpārkāpumos un noziegumos. SK 13.pantā tiek sīkāk izdalīti mazāk smagi noziegumi un smagi noziegumi, kas nozīmē, ka atbildība par vienošanos par vairāku personu kopīgi izdarītu noziegumu iestāsies tikai par noziegumu izdarīšanu, neaptverot ar to kriminālpārkāpumus.

Visu apkopojot, var secināt, ka Spānijas regulējums ir tas, kurš vismazākajā mērā atrunā dalību vai līdzdalību, nemaz jau nerunājot par sīkākām dalības formām un organizētu grupu kā tādu, protams, ar tiem izņēmumiem, kur atbildība tiek noteikta sevišķajos SK pantu sastāvos, piemēram, tas pats iepriekš minētais SK 180. vai 557.pants.

4.5. Organizēta grupa Dienvidkorejas kriminālkodeksā

Gadījumos, kas divas vai vairāk personas kopīgi izdara noziegumu, katrs no viņiem ir sodāms kā izdarītā nozieguma izdarītājs. Šādu regulējumu paredz Dienvidkorejas

---

⁷⁹ Уголовный кодекс Испании [Spānijas kriminālkodeks]. Pieejams:

http://artlibrary2007.narod.ru/kodeks/ispanii_uk.doc [aplūkots 17.03.2018.]

⁸⁰ Liholaja V. Kriminālatbildība Spānijā un Latvijā. Spānijas kriminālkodekss. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2002, 11.lpp.

kriminālkodeksa 30.pants⁸¹ [turpmāk tekstā – DK KK] saistībā ar līdzizdarīšanu jeb velkot paralēles ar Latvijas regulējumu-dalību. Nodaļas virsraksts ir līdzdalība (제3절 공범). Tas ļauj secināt, ka arī Dienvidkorejā netiek lietots dalības jēdziens, bet gan abi tiesību institūti tiek apvienoti vienā jēdzienā.

Pie tam, DK KK netiek atsevišķi regulēts jautājums par noziegumu smaguma gradāciju, tāpēc var prezumēt, ka vienīgais nodarījuma veids ir noziegums. Pie tam sods par katru nozieguma sastāvu tiek noteikts atbilstoši DK KK paredzētajam.

DK KK 31. un 32.pantā ir paredzēts regulējums saistībā ar uzskūditāju un atbalstītāju. Pie tam, tā paša kodeksa 31.panta pirmajā daļā ir teikts, ka uzskūditājs nes tādu pašu atbildību kā nozieguma tiešais izdarītājs, bet tā paša kodeksa 32.panta pirmajā daļā ir teikts, ka personas, kuras ir atbalstījušas nozieguma izdarīšanu nes tādu atbildību, kāda ir paredzēta atbalstītājam.

DK KK ir atrodami arī noziegumu sastāvi, kur kvalificējošā pazīme ir personu vienošanās par kāda nozieguma izdarīšanu, piemēram, 120.pants, 183.pants un citi.

DK KK 263.pantā ir teikts, ka divas vai vairāk personas, kuras pielietojušas vardarbību pret citu personu, tādējādi radot miesas bojājumus, tiek uzskatītas par līdzdalībniekiem, ja vien nevar pierādīt, kurš tieši radīja miesas bojājumus. Šajā situācijā ir velkamas paralēles ar personu grupu jeb līdzizdarīšanu.

Nekur DK KK netika konstatēta kāda no līdzizdarīšana formām, tāpēc autore prezumē, ka Dienvidkorejā šāds sīkāks dalījums kā Latvijas krimināltiesībās nepastāv. Tātad, Dienvidkorejā arī nav pazīstams organizētas grupas jēdziens. Vienīgai, ko regulē DK KK Vispārīgā daļa ir līdzdalība, kas sevī iekļauj kā līdzizdarīšanu, tā arī uzskūditāju un atbalstītāju.

---

⁸¹형법 [Dienvidkorejas kriminālkodekss]. Pieejams: <http://www.law.go.kr/법령/형법> [aplūkots 17.03.2018.]

KOPSAVILKUMS

1. Organizēta grupa bija pazīstama Latvijas PSR kriminālkodeksā, Latvijas kriminālkodeksā un Krimināllikumā. Senākajos normatīvajos aktos šāda jēdziena nebija. Par visprogresīvāko normatīvo aktu autore uzskata Sodli likumu un Krimināllikumu, jo tajos tiek atsevišķi nodalīts un regulēts dalības institūts.
2. Organizēta grupa ir sarežģīta dalības forma. Tās galvenās pazīmes ir 1) apvienība sastāvā vismaz no trim personām; 2) nolūks ir izdarīt vienu vai vairākus noziegumus; 3) ir iepriekšēja vienošanās par organizētas grupas izveidi un pienākumu sadali; 4) augstāka organizētības pakāpe salīdzinot ar personu grupu.
3. Organizētā grupā būtiskākais ir pienākumu sadale starp grupas dalībniekiem iepriekšējās vienošanās laikā. Primārais uzdevums konstatēt šo faktu ir pirmstiesas izmeklēšanas iestādēm. Būtiska pazīme ir arī šīs grupas organizētība, kas izpaužas kā rūpīgāka noziegumu izplānošana un stratēģijas izstrāde, pastāvīgu darbības metožu un paņēmieni izmantošana, kas garantē ieplānotā nozieguma veiksmīgāku īstenošanu.
4. Praktiski visi noziegumi organizētas grupas sastāvā tiek izdarīti ar tiešu nodomu, jo arī pašas grupas izveide var notikt tikai ar tiešu nodomu. Būtiska ir arī savstarpējā saikne starp grupas dalībniekiem, jo, ja nav saiknes, tad nevar izveidoties arī organizēta grupa.
5. Tiesu praksē ir saskatāmas zināmas grūtības organizētas grupas un personu grupas pēc iepriekšējās vienošanās norobežošanā, tāpēc autore piedāvā grozīt Krimināllikumu un pievienot papildus pazīmi organizētai grupai, piemēram, atgriezt prasību pēc stabilas apvienības, tādējādi atrisinot situācija, kad šī norobežošana var būt kļūdaina, kā arī nosakot, ka grupai jāizdara divus vai vairākus noziegumus. Saistībā ar organizētas grupas norobežošanu no pārējām dalības formām, autore šādas grūtības nesaskata.
6. Autore, izvirza ideju, ka sākotnēji visas potenciālās organizētās grupas būtu uzskatāmas par personu grupu pēc iepriekšējās vienošanās, taču, tiklīdz izpildītos stabilitātes kritērijs (tiek izdarīti jau vairāk par vienu noziegumu, kā arī organizēta grupa pastāv jau zināmu laiku) un papildus arī pamata organizētas grupas kritēriji, tad tā tiktu uzskatīta par organizētu grupu un tās darbības tiktu kvalificētas ar attiecīgajiem Krimināllikuma pantiem.

7. Autore uzskata, ka Krievijas Federācijas krimināltiesībās ir izstrādāti labi organizētas grupas stabilitātes kritēriji, kurus, iespējams, idejas līmenī varētu pārņemt arī Latvijas krimināltiesībās.
8. Ja tiktu grozīts organizētas grupas jēdziens, tad būtu nepieciešams grozīt arī personu grupas pēc iepriekšējas vienošanās jēdzienu, lai to starpā nerastos pretrunas.
9. Norobežojot līdzdalību no dalības organizētā grupā uzsvars ir liekams uz to faktu, ka līdzdalībnieki paši tieši nepiedalās nozieguma sastāva realizēšanā, bet gan tikai organizē vai vada, uzkūda vai atbalsta, bet organizētas grupas dalībnieki realizē nozieguma sastāvu saskaņā ar iepriekšēju pienākumu sadali.
10. Praksē dažreiz ir grūtības norobežot atbalstītāju no organizētas grupas dalībnieka, tāpēc Krimināllikumā būtu konkrētāk jānosaka, ka, piemēram, atbalstītājs var sniegt fizisku vai intelektuālu palīdzību, tomēr nedrīkst piedalīties paša nozieguma realizācijā. Šādā situācijā rodas grūtības noteikt, vai atbalstītājs paliek tikai par atbalstītāju vai jau kļūst par grupas dalībnieku.
11. KL Sevišķajā daļā, par nozieguma izdarīšanu organizētas grupas sastāvā kā kvalificējošo pazīmi, ir paredzēta atbildība četrdesmit sešos pantos, kā arī divos speciālajos pantos ir jau konkrēti paredzēta atbildība par sastāva realizāciju organizētā grupā.
12. No piecu ārvalstu izpētītajiem krimināltiesību regulējumiem (Krievijas Federācija, Vācijas Federatīvā Republika, Lietuva, Spānija un Dienvidkoreja), organizētas grupas jēdziens ir pazīstams tikai Krievijas Federācijas un Lietuvas krimināltiesībās.
13. Autore secina, ka vispilnveidotākais organizētas grupas regulējums no bakalaura darba ietvaros veiktā ārvalstu regulējuma izpētes, ir Krievijas Federācijas krimināltiesībās, jo ir visskaidrāk un precīzāk nodalītas organizētas grupas pazīmes, bet ar to izņēmumu, ka organizēta grupa ir viena no līdzdalības formām nevis dalība.
14. Dalības jēdziens tiek lietots tikai Krimināllikumā, tāpēc autore uzskata, ka Krimināllikums ir visprogresīvākais normatīvais akts no tiem, kuri tika pētīti bakalaura darba ietvaros.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS

Literatūra

1. Blūma M., Dzenītis J., Niedre A. Latvijas PSR kriminālkodeksa komentāri. Rīga: Avots, 1982.
2. Krastiņš U. Krimināltiesību teorijas nostādnes ideju līmenī. Grām.: Krimināltiesību teorija un prakse. Viedokļi, problēmas, risinājumi 2. 2009-2014. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2015.
3. Krastiņš U., Liholaja V. Krimināllikuma komentāri. Pirmā daļa (I-VIII prim nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2015.
4. Krastiņš U., Liholaja V. Krimināllikuma komentāri. Otrā daļa (IX-XVII nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.
5. Krastiņš U., Liholaja V., Hamkova D. Krimināllikuma komentāri. Trešā daļa (XVIII-XXV nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.
6. Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā daļa. Trešais papildinātais izd. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008.
7. Krastiņš U. Noziedzīga nodarījuma sastāvs un nodarījuma kvalifikācija. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014.
8. Liholaja V. Vairāku personu piedalīšanās noziedzīga nodarījuma izdarīšanā kvalifikācijas problēmjaucējumi. Administratīvā un Kriminālā justīcija, 1/2014.
9. Liholaja V. Kriminālatbildība Spānijā un Latvijā. Spānijas kriminālkodekss. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2002.
10. Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: Likums. Teorija. Prakse. Otrais papildinātais izd. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2007.
11. Mincs P. Krimināltiesību kurss. Vispārējā daļa ar U. Krastiņa komentāriem. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2005.
12. Pakalna L. Organizētas grupas jēdziens krimināltiesībās (III). Likums un Tiesības, 2008, nr.2(102).
13. Staka D. Organizētās grupas izpratne teorijā un praksē. Bakalaura darbs. Rīga: Latvijas Universitāte, 2016. Pieejams: <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/31624/restricted-resource?bitstreamId=157390> [aplūkots 15.02.2018.]
14. Белокобыльский Н.Н. и др. Уголовное право Российской Федерации. Общая часть. Учебник для вузов. Москва: Статут, 2012.

15. Додонов В.Н. Сравнительное уголовное право. Общая часть. Москва: Юрлитинформ, 2009.
16. Козочкин И. Д. Уголовное право зарубежных стран. Общая часть. Москва: Омега-Л, 2003.
17. Козочкин И.Д. Уголовное право зарубежных стран. 3-е изд. Москва: Волтерс Клувер, 2010.
18. Наумов А.В. Практика применения Уголовного кодекса Российской Федерации. Комментарий судебной практики и доктринальное толкование. Москва: Волтерс Клувер, 2005.
19. Никулин С.И. Комментарий к Уголовному кодексу с постановочными материалами и судебной практикой. Москва: Юрайт, 2001.
20. Радченко В.И. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации. Верховный Суд Российской Федерации. Санкт- Петербург: Питер, 2008.
21. Жалинский А.Э. Современное немецкое уголовное право. Москва: Проспект, 2006.
22. 1903.gada 22.marta Sodū likumi. Tulkojums ar paskaidrojumiem un ar motīviem par Latvijas valdības laikā izdotiem grozījumiem. Rīga, 1930, 3.lpp. Pieejams: <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/1281> [aplūkots 15.02.2018.]
23. 1933.gada 24.aprīļa Sodū likums ar likumdošanas motīviem un sīkiem komentāriem, kā arī ar alfabētisko un citiem rādītājiem. Rīga, 1934, 24.lpp. Pieejams: <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/1283>) [aplūkots 15.02.2018.]

Normatīvie akti

1. Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija pret transnacionālo organizēto noziedzību. Pieņemta 15.11.2000.
2. Sodū likums: LV likums. Pieņemts 24.14.1933.
3. Latvijas kriminālkodekss: LV likums. Pieņemts 06.01.1961. [01.11.1995. red.]
4. Krimināllikums: LV likums. Pieņemts 17.06.1998. [01.04.1999. red.]
5. Krimināllikums: LV likums. Pieņemts 17.06.1998. [23.05.2002. red.]
6. Grozījumi Krimināllikumā: LV likums. Pieņemts 13.12.2007.
7. Ieroču un speciālo līdzekļu aprites likums: LV likums. Pieņemts 28.10.2010. [01.01.2017. red.]
8. Grozījumi Krimināllikumā: LV likums. Pieņemts 13.12.2012.

9. Krimināllikums: LV likums. Pieņemts 17.06.1998. [01.04.2013. red.]
10. Grozījumi Krimināllikumā: LV likums. Pieņemts 21.04.2016.
11. Krimināllikums: LV likums. Pieņemts 17.06.1998. [01.01.2018. red.]
12. 형법 [Dienvidkorejas kriminālkodekss]. Pieejams: <http://www.law.go.kr/법령/형법> [aplūkots 17.03.2018.]
13. PSRS un Savienoto republiku kriminālās likumdošanas pamati. PSRS Augstākās Padomes Ziņotājs, 1959, nr.1.
14. Уголовный кодекс Испании [Spānijas kriminālkodess]. Pieejams: http://artlibrary2007.narod.ru/kodeks/ispanii_uk.doc [aplūkots 17.03.2018.]
15. Уголовный кодекс Федеративной Республики Германии [Vācijas Federatīvās Republikas kriminālkodekss]. Pieejams: <http://constitutions.ru/?p=5854> [aplūkots 17.03.2018.]
16. Lietuvos republikos baudziamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo [Lietuvas kriminālkodekss]. Pieejams: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2B866DFF7D43/yXHAtJdvQa> [aplūkots 17.03.2018.]
17. Уголовный кодекс РСФСР [KPFSR kriminālkodekss]. Pieejams: http://istmat.info/files/uploads/49552/ugolovnyy_kodeks_rsfsr_-_1950.pdf [aplūkots 15.02.2018.]
18. Уголовный кодекс Российской Федерации [Krievijas Federācijas kriminālkodekss]. Pieejams: <http://m.ppt.ru/kodeks.phtml?kodeks=20-> [aplūkots 17.03.2018.]

Tiesu prakse

1. Augstākās tiesas plēnuma 24.02.1992. lēmums. Grām.: Krimināllikuma zinātniski-praktiskais komentārs. 2.grāmata. Pielikums pie XII-XVII nodaļām. Rīga: AFS, 2003.
2. Latvijas Republikas Augstākās tiesas plēnuma lēmumu krājums. 1991-2002. Rīga, 2002.
3. Augstākās tiesas 18.06.2007. lēmums lietā SKK – 333/2007. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/downloadlawfile/4127> [aplūkots 17.03.2018.]
4. Augstākās tiesas 28.11.2008. lēmums lietā SKK – 546/2008. Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/4086> [aplūkots 02.03.2018.]

5. Tiesu prakse lietās par cilvēku tirdzniecību. 2014, 34.-35.lpp. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/tiesu-prakses-apkopojumi/kriminaltiesibas> [aplūkots 24.02.2018.]
6. Augstākās tiesas 07.11.2016. lēmums lietā SKK-J-689/2016. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/downloadlawfile/595> [aplūkots 02.03.2018.]
7. Augstākās tiesas 07.02.2017. lēmums lietā SKK-59/2017. Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/5085> [aplūkots 02.03.2018.]
8. Augstākās tiesas 10.08.2017. lēmums lietā SKK 282/2017. Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/5264> [aplūkots 17.02.2018.]
9. Latgales apgabaltiesas 21.10.2014. spriedums lietā Nr. 11181033810. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/196596.pdf> [aplūkots 02.03.2018.]
10. Kurzemes apgabaltiesas 18.12.2015. spriedums lietā Nr. 11151037415. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/250562.pdf> [aplūkots 02.03.2018.]
11. Aizkraukles rajona tiesas 20.01.2015. spriedums lietā Nr. 11370010514. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/250685.pdf> [aplūkots 24.02.2018.]
12. Rīgas rajona tiesas 02.09.2015. spriedums lietā Nr.11840003912. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/232260.pdf> [aplūkots 17.02.2018.]
13. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 20.04.2017. spriedums lietā Nr. 11815002212. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/319934.pdf> [aplūkots 17.02.2018.]
14. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 21.08.2017. spriedums lietā Nr. 11815004717. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/326840.pdf> [aplūkots 17.02.2018.]
15. Liepājas tiesas 19.10.2017. spriedums lietā Nr. 12261001315. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/334035.pdf> [aplūkots 02.03.2018.]
16. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 05.02.2018. spriedums lietā Nr.11815007115. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/345736.pdf> [aplūkots 17.02.2018.]

DOKUMENTĀRĀ LAPA

Bakalaura darbs “Organizēta grupa kā viena no dalības formām” izstrādāts LU Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: Karīna Cvetkova

Rekomendēju/ nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: lektore Evija Vīnkalna

Recenzents:

Darbs iesniegts Krimināltiesisko zinātņu katedrā:

Dekāna pilnvarotā persona: metodiķe Iveta Balode

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē

prot. Nr.

Komisijas sekretāre: